

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto XVI.

V Ljubljani, 9. novembra 1944.

Št. 45 (782)

Volk dlako spremeni, a narave nikdar.

Slovenski rek

UREDNIŠTVO in UPRAVNIŠTVO:
Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 14/III.
Poštni predal št. 253. Telefon št. 33-32.
ROKOPISOV ne vračamo, nefrankiranih
dopisov ne sprejemamo. Za pismen
odgovor je treba priložiti 2L v znakmah.

NAROČNINA: 1/4 leta 15 lir, 1/2 leta
30 lir, vse leto 60 lir. Račun poštne
hranilnice v Ljubljani št. 15393. Naroč-
nino je treba plačati vnaprej. — Po-
samezna številka stane 1.50 lire, stare
številke 2.50 lire. — OGLASI po tarifi.

S priznanjem Tita so zavezniki poslali
hladnokrvno pod nož vse nacionalne protikomunistične sile ter prizadejali Srbom,
Hrvatom in Slovincem neizmerno škodo.
Titovo stališče je zmagovalo s krvavim nasiljem, ki so ga izvajali komunisti s sodobnim, od zaveznikov poslanim orožjem.

»Nineteenth Century« (London)
(Gl. današnji uvodnik)

Položaj pred Budimpešto razbremenjen

Führerjev glavni stan, 7. nov. DNB.
Vrhovno poveljstvo oboroženih sil
javlja:

Posadka Dunkerqua je razbila moč-
ne, na ozki črti izvedene napade proti
vzhodnemu bojišču trdnjave ter je
uničila pri tem 16 napadajočih oklep-
nikov. Sovražnik je imel tako težke
izgube, da svojih napadov ni nade-
ljeval.

Na spilah ob severozahodni obali
Waleherena in okrog Middelburga se
naše čete še naprej upirajo. Visoke
sovrzane izgube so dale temu odporu
poseben poudarek. Junaki smo vztra-
jani naših posadk v predmestjih ob
spodnji Maasi se moramo zahvaliti, da
smo mogli preprečiti večino naših od-
delkov preko Maase in Hollandseh
Diepa ter ustvariti na severnem bregu
novo bojišče. S tem se je izia-
lovala sovražna želja po uničenju v
severnem Brabantu borečih se nem-
ških oddelkov. Od pričetka bitke na
področju Anversa in v severnem Bran-
bantu je uničila armada, ki se je tam-
kaj borila v težkih in skoraj nepre-
stanih bojih 883 kanadskih in angle-
ških oklepnikov.

Sovražne napade proti predmestju
pri Moerdiku smo razbili.

Z osredotočenimi napadi naših oklep-
nikov in grenadirjev na vdornem po-
dročju pri Germtru smo očistili so-
vržnika z nadalnega ozemlja in še
bolj trdno sklenili obroč okrog otre-
zanih severnoameriških skupin. Uni-
čili smo 15 sovražnih oklepnikov, tri
nadalinje skupne s števili vozili so
smo zaplenili naše čete pa so sestrelile
7 borbenih letalcev.

Klub uporabi mnogo ranejših sil
med Baccaratom in St. Etienne je so-
vržnik le na nekaterih posameznih
mestih dosegel zahodni breg Meurthe.
Zaradi našega strnjene obrambne
ognja je utrpel visoke izgube.

Motilni ogenj v V1c na London se
nadaluje.

Iz srednje Italije javljajo o nara-
ščajočih bojih na loku bojišča severno
od Rocca S. Casiana.

Ojačeni napori Bolgarov, ki so hoteli
prebiti naše postojanke med dolino
Strumice in področjem severovzhodno
od Mitrovice, jim tudi včeraj niso
prinesli nikakih uspehov.

Pred Budimpešto se le položaj za-
rad naših protinapadov globoko v so-
vjetski bok razbremenil.

Na bojišču Czegléd-Szolnok priti-
skalo boljševiki še nadalje proti se-
veru, vendar pa se jim je zaradi od-
ločnega odpora naših čet posrečilo le
malenkostno napredovati.

Nemški in madžarski borbeni le-
tali so podnevi in ponoči uspešno po-
segali v boje na zemlji. Zadalji so na-
sprotniku visoke človeške in stvarne
izgube.

Ob Tisi se vrše protinapadi proti
sovražniku, ki je prekorajil reko.
Krajevni sovjetski nastopi ob slovaški
vzhodni meji so se prav tako izia-
lovali, kot napadi na široki črti ju-
gozhodno od prelaza Dukle.

V vzhodni Prusiji smo očistili so-
vržnika z zahodne obale Goldanskega
jezera.

Silovitost sovražnikovega navalja ju-
govzhodno od Lienen je ponutila.
Pač na so Sovjeti okrog Autza še na-
prej močno napadali. Naši grenadirji
so preprečili nameravani prodor ter
zaustavili boljševike po malenkostnih
pričetnih uspehih.

Angloameriški strahovalni letalci so
še naprej obsežno napadali Porurje.
Po težkem napadu na Bochum v noči
na 5. novembra je bil Gelsenkirchen
včeraj podnevi in v pretekli noči čili
močnih sovražnih bombniških oddel-
kov. Na ostale ozemlju Nemčije so
letalci hudo zadeli stanovanske pre-
dele v Neumünsteru, Hamburgu, Du-
naju in Koblenzu. Loveci in protiletal-
sko topništvo so zbili 55 sovražnih
letal, med njimi 43 štirimotornih
bombnikov.

Iz vojnih poročil nemškega vrhov-
nega poveljstva v preteklem tednu:

Na otoku Walherenju bifejo naši gre-
nadirji s prodajajočim sovražnikom
hude boje. Ob spodnji Maasi so se
naše čete načrtno umaknile in raz-
strelile most pri Moerdiku.

Področje Londona še zmerom ob-
streljujemo z V1c.

V srednji Italiji ni prišlo do večjih
bojev.

Na Balkanu smo severovzhodno od
Skoplja s protinapadi odrezali neko
bolgarsko bojno skupino. Tudi v do-
lini Strumice, pri Kumanovu in se-
verovzhodno od Prištine sovražnik
je močno napadal. Bolgari so imeli v teh
bojih velike izgube.

Na področju južno in jugovzhodno
od Budimpešte so se izjalovili vsi so-
vržniški napadi. Szolnok je padel
po silnih bojih v sovražnikove roke.
Na področju Uzhoroda zaradi blata in
vode ni prišlo do večjih bojev.

Mesto Goldap v vzhodni Prusiji smo
osvobodili boljševiške oblasti. Sovjeti
so imeli zelo velike krvave in mate-
rialne izgube.

Roosevelt podpira boljševiziranje Evrope

Stalin mu je zagotovil komunistične glasove pri volitvah in obljubil, da ne bo Ameriki skočil na Daljnem vzhodu
v hrib — za plačilo je pa dobil proste roke v vseh deželah, ki jih bo »osvobodil«

San Francisco Examiner je vodilni
list tihomorske obale Združenih drž-
av, to se pravi, glasilo interesov in
javnega mnenja skoraj vse zahodne
polovice USA. V tem listu je izšel
konec oktobra uvodnik, ki jarko
osvetljuje zakulisje ameriške politike
v Evropi. Ne bo škodilo ponatisniti
glavne misli iz tega uvodnika, tem
manj, ker je med nami še dosti na-
ivnežev, ki mislijo, da so ameriške
besede eno, dejanja pa drugo.

Ameriška dejanja so popolnoma v
skladu z ameriški besedami, in si-
cer ne samo zdaj, tik pred preziden-
skimi volitvami. Iluzija bi bilo, mi-
sliti drugače. Nedvomno je sicer, da
se interesi ameriškega meščan-
stva ne morejo trajno skladati s
politično rdečega moskovskega im-
perializma in da bi zato prej ali slej
moral nastati prelom med amerika-
nizmom in boljševizmom. Toda sprčo
požidovanja ameriškega javnega živ-
ljenja je veliko vprašanje, koliko ima
danes ameriško meščanstvo sploh še
besede. Vrh tega je za nas jalova
tolažba up, da bo Amerika pokazala
Sovjetiji roge, kadar bo rdeča revo-
lucija grozila tudi ameriški celini;
zakaj to se ne bi zgodilo prej, dokler
ne bi bila vojna v Evropi in Pacifiku
za Angloameričane dobljena, z dru-
gimi besedami, šele tedaj, kadar bi
bila vsa Evropa in z njo tudi naša
domovina enako zanarhizirana in
boljševizirana kakor Finska, Baltik,
Francija, Belgija, Italija in Balkan.

Zakaj ne more prelom nastati že
zdaj, sredi vojne? Prvič zato, ker
danes SSSR krvavo potrebuje vojni
material in hrano iz Združenih drž-
av, prav zato pa tudi ne dovoli svo-
jim agentom v USA, da bi že zdaj
zažgali rdečo revolucijo v Ameriki.
Drugič zato, ker danes tudi USA
krvavo potrebuje SSSR, da ji ne bi
boljševiška diplomacija podobno za-
igrala z Japonci, kakor je l. 1939.
zaigrala Angliji s paktom Moskva-
Berlin, s čimer bi se vojna proti Ja-
ponski — edina v Ameriki res popu-
larna vojna — zavlekla v nedogled.

Iz vsega tega sledi — mimogrede
— tudi sklep, da se ameriška politika
tudi po volitvah ne bo bistveno izpre-
menila.
Takšna je realna slika odnosov
med Američani in Sovjeti. Zdaj pa
poglejmo, kaj pravi — po stockholms-
kem, torej nevtralnem viru — ome-
njeni ameriški list.

Vlada Združenih držav je pristala
na uničenje evropskih demokracij po
Sovjetski zvezi, še več: pripravljena
je celo brez pridržkov podpreti raz-
bitje in boljševiziranje dežel, kakor
so Letonska, Estonka, Poljska, Češka
itd. Tudi dogovori med Rooseveltom
in de Gaulleom so imeli edini cilj,
pretvoriti Francijo v domeno komu-
nizma, prav tako kakor je washington-
ska vlada skušala s podpiranjem
Tita ustvariti podlago za boljševi-
ziranje Srbije in Hrvatske. Nihče si
ne more zapirati oči pred dejstvom,
da meri popolna politična skrajnost
med Stalinom in Rooseveltom izključ-
no samo na to, da se boljševizmu
odpre pot do oblasti na vsem svetu,
predvsem pa v Evropi.

V plačilo za podporo, ki jo Roose-
velt izkazuje boljševizmu pri njego-
vem imperialističnem prodiranju v
Evropo — pravi dobesedno San Fran-
cisco Examiner — je Stalin obljubi-
l svojo pomoč ameriškiemu prezi-
dentu pri volitvah; tako je komu-
nistična stranka v USA uradno pri-
stala na Roosevelta kot svojega kan-
didata.

San Francisco Examiner nato s
pikro žolnostjo napada takšno Roose-
veltovo politiko in dokazuje, da se
ameriški davki, ki so po poti dobav
po zakonu o najemu in posojilu šli v
Sovjetsko zvezo, zdaj spet vračajo
nazaj v Združene države, in sicer v
obliki sovjetskih prispevkov za kan-
didata komunistične stranke, t. j.
Mr. Roosevelta.

Strahotne posledice te neodgovorne
Rooseveltove politike, pravi list dalje,
bi z zmago USA in SSSR neizogibno
spravile vso Evropo pod boljševiško
diktaturo.

»Če hočemo ali ne,« končuje ame-
riški list, »priznati moramo, da se
naši stari ideali ne dajo več braniti.
Kar je od teh idealov še ostalo, kopni
med prodiranjem Stalinovih armad
na zahod. Nesmiselno je, še dalje ta-
jiti, da je bil Teheran kapitulacija,
ki naj bi bila Stalinu in njegovim

človeškim množicam ugledila pot, da
pomandrajmo Evropo in si jo podjar-
mimo.«

Takšna je v vsej svoji cinični bru-
talnosti dejanska slika druge
svetovne vojne v letu Gospodovem
1944. Ponavljamo: to ni zgolj teo-
rija; praksa preteklih treh let, še
prav posebno pa zadnjega pol leta
zlasti v našem balkanskem življen-
skem prostoru to teorijo stoodstotno
potrjuje.

In konkluzija za nas, mrvice po
nogami na življenje in smrt borečih
se velikanov?

Ko smo bli l. 1941. v to vojno in
si iz enega teh velikanov naredili
sovražnika, smo bili trdno prepri-
čani, da bodo drugi velikani na naši
strani. Če bi ne bili tako mislili, ne
bi bil nacionalni del jugoslovanskih
narodov, t. j. velikanska večina Jugo-
slavije, nikoli pristal na Simovićev
prevrat. Noben narod ne gre v vojno
zato, da jo izgubi.

Danes je naš realni položaj tak,
da nam tedanji sovražnik ni več so-
vržnik, že zato ne, ker je prav tako
kakor mi, ogrožen od še hujšega so-
vržnika, boljševizma. Da je boljše-
vizem res naš smrtni sovražnik, bi
bilo treba dokazovati samo še politič-
ni analfabetom, ki ne mislijo dalje
kakor do konca svojega nosu.

Ali more biti naš prijatelj in za-
veznik tisti, ki mu je bližji nemški,
italijanski, arnavtski ali mongolski
komunisti kakor pa ruski, poljski
in jugoslovanski, ali če že hočete,
slovenski, hrvatski in srbski nacio-
nalisti?

Ali more biti kdo naš prijatelj in
zaveznik, če je pod plaščem socialne
»enakopravnosti« zaneetil pri nas re-
volucijo, ki ne ubija našega nacio-
nalno »nevtralnega« bogataša, ampak
predvsem neimovitega, a narodno za-
vednega kmetu, delavcu in razumnika,
steber naše domovine?

Ali more narodno usmerjenim lju-
dem — in takšni smo po svojem
bistvu, kljub vsem drugim postran-
skim težnjam, Slovenci slej ko prej
v ogromni večini — biti ideal nena-
rodni sistem, ki načrtno premešča
narode in seli svoje lastne državljane
iz kulturne evropske Rusije v bar-
barske azijske tundre, Azijate pa v
Evropo, kar izpričuje ne samo nem-
ška »propaganda«, ampak celo ame-
riški in angleški tisk? (Ta moment
je posebno pikanten za tiste naše
malikovalce sovjetskega vzhoda, ki se
v Jugoslaviji niso mogli dovolj na-
skandalizirati, če jih je beograjsko-
ljublanski režim premestil v Beo-
grad ali Sarajevo, kaj šele v Južno
Srbijo.)

In naposled: ali more biti naš pri-
jatelj in zaveznik tisti, ki načrtno
pritiska življenjski standard k tlom,
ki ne samo proletarca ne dviga na

stopnjo samostojnega obrtnika ali
malega podjetnika, ampak celo sred-
nji stan nasilno proletarizira, ker ve,
da more in mora samo kakor živina
zasluženo ljudstvo služiti njegove-
mu nenarodnemu imperialističnemu
cilju svetovne revolucije? Ali more
biti prijatelj in zaveznik ravno nam
Slovincem, ki slovimo po tem,
da se kakor izlepa ne kateri narod
hočemo individualno izživljati;
ki bolj kakor kdor koli ljubimo lastno
hišico z vrtičkom; ki si želimo vsak
svoj — ne kolektiven! — radio in
kolo; ki še svoje knjige neradi po-
sajmo in celo eviček najrajši žulimo
vsak v svoji zaključeni družbi?

Zmaga anglosaško-sovjetske
koalicije bi Evropo izpremenila v
proletarsko puščavo. Res je, večno
najbrže ne bi pri tem ostalo, ker je
boljševizem nasilje nad človeško na-
ravo, a narava se trajno posiljevati
ne dá. Toda preden bi Evropa našla
spet svoj obraz, bi pretekla dolga
leta kaosa in revolucij. Veliki narodi
bi se morda še kako rešili; mi mali
bi neizogibno izkrmavali. Spomnimo
se samo, da so Sovjeti l. 1939/41 mi-
mogrede iztrebili poldrugi milijon Po-
ljakov, cveta poljskega naroda. Uni-
čenje poldruga milijona duševne in
telesne elite je za 20 milijonov Polja-
kov rana, ki se več generacij ne bo
zacečila. Uničenje poldruga milio-
na je za Srbe težko popravljiva
biološka nesreča. Uničenje poldru-
ga milijona bi bilo za nas Slovence
katastrofa, ker bi pomenilo popolno
iztrebitev slovenskega naroda za vse
večne čase, smrt brez slehernega upa
v vstajenje.

Ob treznem čitanju sanfranciškega
lista in ob stvarnem opazovanju do-
godb pri nas in okoli nas se zato
slehnemu razumnemu in narodno
zavednemu Slovincu nujno vsiljuje
logični sklep:

Naj je našemu osebnemu ali nacio-
nalnemu čustvovanju prav ali ne;
naj se nam zdi takšno razglabljanje
v primeri z dogajanjem l. 1941. še
tako paradokso: naša človeška in
narodna rešitev je odvisna od tega,
ali bodo Nemci s svojimi zavezniki
— med katerimi bo prej ali slej imel
važno besedo tudi pravi, nacio-
nalno zavedni ruski narod, zastop-
an v generalu Vlasovu in njegovih
stotisočih protiboljševiških borec
(kar bodi povedano v pomirjenem ti-
stim, ki gledajo vse naše probleme
skozi slovanska očala) — zaustavili
boljševiški naval in vrgli Sovjete na-
zaj v Azijo, od koder so prišli.

Kdor hoče cilj, mora hoteti tudi
sredstva. Naš cilj: človeka vredno
življenje posameznika in nacionalna
in državna nedotakljivost slovenske
zemlje. Naša sredstva: neiz-
prosen boj proti boljševizaciji našega
naroda.

K. B.

Komunistični kaos v Franciji

Zeneva, 3. nov. Po poročilu agenci-
je Reuter je politburo francoske ko-
munistične stranke objavil javen pro-
test proti odredbi de Gaulleove vlade
o razorožitvi milic. Izjava pravi, da
je politburo začuden, da ravnaio s
francoskim odpornim gibanjem na
takšen način komaj dva meseca po
vkorakanju zaveznikov. Z vznemirje-
nostjo opazuje zastopavanje ljudske
suverenosti in demokratskih oblik.
V protestni izjavi močno napadajo
de Gaulle ter izjavljajo, da zaradi re-
akcije odpornostnega gibanja ne bodo
mogli izvesti razpust FFI.

Politburo zaključuje svojo protestno
noto s pozivom, naj mobilizirajo or-
ganizacijo, ki bi preprečila de Gaulle-
ovo odredbo. To pomeni, da francoski
komunisti sabotirajo de Gaulle na
novsem boljševiški način in da od-
krito napovedujejo aktiven odpor
proti njegovi odredbi o razorožitvi
notranjefrancoskih čet.

Lizbona, 3. nov. General de Gaulle
je za vzdrževanje javnega reda in
miru prisiljen, da na lep ali na grd
način razoroži skupine francoskega
podtalnega gibanja. Iz vrst makistov
pa je zaradi te razorožitve, ki je
delno že izvedena, nastal tako močan
odpor, da so zagrozili komunistični
sodelavci de Gaulle z odstopom, če
ne bo takoj prenehal z razoroževa-
njem. Kaže pa, da je de Gaulle od-

ločen, da ne bo ukinil tega ukrepa
kljub temu, da se podala s tem v
nevnost, da bi izgubil simpatije
Moskve.

V vsakem primeru je to za de
Gaulle zelo nevarna igra, ker Mo-
skva nikdar ne bo zadovoljna s tem,
da bi de Gaulle prekinil komunistič-
no revolucionarno delo v Franciji. Na
druzi strani pa kaže, da ne ostane
de Gaulle drug izhod kakor da na-
črtno izvede razorožitve, ker je vsa
Francija razbita zaradi delovanja teh
skupin in skupnic podtalnega giba-
nja, in zato ker vlada v vsej Franciji
stalen nered in nemir.

Boljševiški teror na Finskem

Stockholm, V severni Finski so or-
ganizirali veliko zbirališče finskih
delavcev, določenih za deportacijo v
Sibirijo. Taborišče vodi Zid Bugadov-
ski, znan po svojih groznih metodah.

Stockholm, 4. nov. Po poročilu
»Svenske Dagbladet« iz Helsinkia so
boljševiki že začeli likvidirati finske
organizacije varnostnega zbora. V
Helsinkiju, prav tako pa tudi v dru-
gih finskih mestih so dobili vsi člani
varnostnega zbora povelje, naj odda-
jo orožje. Razpust varnostnega zbora
je povzročil v vsej Finski veliko raz-
burjenje.

Odklanjamo!

Uradni komunike, izdan po Chur-
chillovem obisku v Moskvi, je pove-
dal med drugim: »Razvoj dogodkov
v jugovzhodni Evropi je bil skrbno
proučen. Dosegel se je sporazum gle-
de se odprtih vprašanih pogojev pre-
mirja Bolgariji. Vladi sta se tudi
spoznale, da bosta nadaljevali
skupno politiko v Jugoslaviji zaradi
združitve vseh sil proti Nemcem in
da bi omogočili rešitev notranjih
težav v Jugoslaviji s sporazumom
med jugoslovansko vlado in narod-
nim osvobodilnim odborom. Pravica
jugoslovanskih narodov, da po vojni
sami urede svoja ustavna vprašanja,
je bila priznana kot nedotakljiva.

Churchill in Stalin sta se torej
spoznale, da bosta nadaljevala
svojo dosedanja politiko v tem delu
Evrope, katere cilj je »rešitev notra-
njih težav v Jugoslaviji s sporazu-
mom med jugoslovansko vlado in na-
rodnim osvobodilnim odborom. Reše-
vati hočeta torej tisto, kar sta sama
ustvarila, zakaj razmere, ki so na-
stale na ozemlju severozahodnega
Balkana, v pokrajinah Srbov, Hrvat-
ov in Slovincem, so zagrešili celo po
izpovedi angleške revije The Nine-
teenth Century And After isti go-
spodje, ki so zdaj o njih razpravljali
v Moskvi. Angleška revija piše nam-
reč dobesedno: »Zavezniki sami so
omogočili vse poskuse, da bi se s
pomaganjem doseglo premirje v Ju-
goslaviji. S priznanjem Tita in njego-
vega gibanja so poslali hladnokrvno
pod nož vse nacionalne protikomuni-
stične sile ter prizadejali Srbom, Hra-
vatom in Slovincem neizmerno škodo.
Titovo stališče je zmagovalo s krvavim
nasiljem, ki so ga izvajali komunisti
s sodobnim, od zaveznikov poslanim
orožjem.«

Povedano z drugimi besedami, so
se požigali domovine Srbov, Hrvat-
ov in Slovincem sporazumeli, da jo
bodo skušali pogasiti. Toda požigal-
ec nihče ne verjame, zato tudi se-
stavljalec moskovskega komunikeja
ne more zaupati noben Srb, noben
Hrvat in noben Slovenec. Najmanj
pa more zaupati njihovi obljubi, »da
je priznana jugoslovanski narodom
pravica, da po vojni sami urede svoja
ustavna vprašanja«. Usoda narodov,
ki jih je podjarmila Sovjetska zveza,
dokazuje predočito, kakšna je v
praksi ta »pravica«. »Odločanje o
ustavnih vprašanjih« se je izvršilo
leta 1940. na Estonskem, Letonskem,
Litvanskem in v Vzhodni Poljski
pred čevmi sovjetskih strojnici, in
tako se izvršuje v letu 1944. v Ro-
muniji, Bolgariji in Finski. Narodi,
ki so po vsem svojem prepričanju
najmanj 95odstotno protiboljševiški,
so se »izrekli in se zdaj »izrekajo«
99odstotno za »vključitev v SSSR«,
ali vsaj za boljševizacijo.

Vse to se dogaja poleg tega še pod
firmo »najpopolnejše demokracije in
samoodločbe, in svet doživlja cinič-
no igro najbrutalnejšega nasilja pod
frazo »najintimnejšega zavezništva«. Človeška zgodovina pozna mnogo lu-
mparij, toda tej podobne bi v njenih
knjigah iskali zaman. Zakaj brutal-
neje kakor nasproti svojim sovražni-
kom, ni nastopal še noben vojskovo-
da se narod nasproti svojim zaveznikom.
To je bilo prihranjeno šele sedanjji
veliki zvezi boljševiškega in pluto-
kratskega internacionalnega židov-
stva. Šele ta se je povzpela do tako
brezmejne cinizma, da ravna z na-
rodi, ki jih je brezvestno potegnila v
sedanjo vojno na svoji strani, kakor
s suženjsko rajo in pri tem še dalje
svetlohinsko zavija »prijateljske« oči,
govori o »zavezništvu« in obljublja
»pravice«.

Že to samo obljubljanje pravice do
svobodnega odločanja o ustavnih
vprašanjih je za prizadete narode, o
katerih trdijo v Moskvi, Londonu in
Washingtonu, da so njihovi zavezniki,
sramotna in ponižujoča žalitev. Za-
kaj če je treba to pravico šele pri-
znovati, pomeni, da jim jo je nekdo
prej odrekel, a ne morda sovražnik,
temveč »zaveznik«. S kakšno pravi-
co? S kakšno pravico pa so se
sploh smeli »zavezniki« vtakniti v
popolnoma notranje zadeve jugoslo-
vanskih narodov, o katerih so vedno
trdili in še trdijo, da so njihovi za-
vezniki? Od kdaj se zavezniki vsil-
jujejo po lastni samovolji za gospo-
darje svojih zaveznikov?

Sedanja zveza »zaveznikov« ravna
s svojimi zavezniki in še posebej z
»zavezniškimi« jugoslovanskimi na-
rodi kakor s kolonijskimi ljudstvi. V
njihovih deželah je sredi najhujše
vseh vojn sama in namenoma zane-
tila komunistično revolucijo in držav-
ljansko vojno in dala tistim, ki so
vse to povzročili, kakor priznava re-
vija The Nineteenth Century And
After, na razpolago še sodobno orožje
za izvajanje krvavega nasilja nad
svobodno voljo teh »zavezniških« na-
rodov. Zdaj pa hoče še več: da bi se
jugoslovanski narodi spoznale s
svojimi krvniki in jim prostovoljno
dali v roke izvajanje »samoodločbe
o bodočih ustavnih vprašanjih«. Če
kdo koga obsodi na smrt, poskrbi
tudi sam za justifikacijo, tisti, ki
pravi, da so zavezniki jugoslovan-

DA POPRAVIMO ZAMUJENO

Avtoriteta nam slika boljševiški raj

Nekaj misli k nedeljskemu predavanju iz Sovjetske zveze pobeglega vseučiliškega profesorja Sergija Grotova

skih narodov, pa žele, naj bi se ti narodi sami justificirali, in jih pozivajo k temu še v imenu zavezništva in skupne stvari.

Narodi bivše Jugoslavije take pozive odklanjajo, odklanjajo sporazume z banditi Titovih tolp, odklanjajo vsako posredovanje za sporazumevanje in odklanjajo nazadnje tudi obljube o pravici do svobodne ustavne ureditve po končani vojni. Odklanjajo iz enostavnega razloga, ker niso kolonialna raja Afrike, ampak samostojni, suvereni narodi evropske skupnosti, katerim nima nihče na svetu pravice jemati to samostojnost in zato tudi ne dajati jim zagotovila o »svobodni reševanju svojih notranjih zadev«; najmanj pa še tisti zavezništvi, ki so te narode iztirgali iz njihove mirne nevtiralnosti in jih pogrnili v strahotno pustolovščino sedanje zločinske vojne. Narodi bivše Jugoslavije terjajo od zavezništva samo to, da jih puste na miru s svojimi zavezniškimi skrbmi in da spoštujejo njihov položaj, iz katerega izhaja v nepretrgani kontinuiteti najosnovnejša pravica narodne suverenosti: lastno urejanje svoje doma brez pravice vmešavanja s strani tretjih.

Ob spoštovanju teh pravic, ki so jih naši narodi imeli in jih po svojem pojmovanju tudi še vedno imajo, bo sama po sebi odpadla tudi potreba po »sporazumevanju glede rešitve notranjih težav«, kakaj te težave bodo potem rešili jugoslovanski narodi sami s svojo trdo pestjo in tisto brezkompromisnostjo, ki je odklovala tudi vso njihovo preteklost, posebno v sto in stoletnih bojih s Turki. In trdno naj bodo zavezništva prepričani, da bo v najkrajšem času nastal položaj, v katerem ne bo ne duha ne sluha več o tistem, s katerim naj bi se »sporazumevali«, namreč o Titu, njegovih tolpah in njihovem boljševizmu. Zakaj jugoslovanski narodi so kljub vsem grozotam in žrtvam te vojne, v katero so bili pogrnjeni kakor klavna živina, notranje še vedno tako močni, da bodo do temeljev očistili svoje ozemlje židovsko-azijske kuge.

Samo to je, kar jugoslovanski narodi terjajo od zavezništva. Vse drugo odklanjajo v korist njihovih afriških zavezništva. S. S.

Ob svidenju

Ne vi ne mi nismo slutili, da se bomo videli v takšnih okoliščinah. Ne vi ne mi nismo teh okoliščin krivi.

Prišli ste, prostovoljni izgnanci iz svoje domovine, ker ste bili spoznalci učena in vas ni mikalo znanje še z učiteljem. Prišli ste, ker niste hoteli čakati, da dobite poslednji dokaz z batom po glavi.

Prišli ste — a zakaj ravno med nas? Zato, ker se pomnite, da so mnogi med nami uživali v najhujšem letu te vojne vašo postojlnost? Izkušeni ste in veste, da hvalnost ni plačilo tega sveta. Ali pa zato, ker je v tistih srečnih časih, ko smo se še lahko šli državo, pri nas najboljši cvetel integralni nacionalizem? Modri ste in veste, da je tiste, česar so usta prepolna, prazno srce.

Zakaj tedaj? Ne potrebujemo odgovora. Videli smo vam v oči in brali in njih, kar smo slutili, tisto, kar ne pride na jezik, ker mora ostati v duši.

Dobro došli med nami, bratje Srbi, dvakrat bratje, po krvi in v nesreči. K. B.

Nedić citira Churchilla

Predsednik srbske vlade general Nedić je kmalu po sovijskem vkorakanju v Beograd sprejel vorkorakni zdel v Gradcu izhajajoče Donauzeitung in mu izjavil med drugim:

Srbski kmet se čuti danes prav tako od Anglije zapuščen in izdan kakor Draža Mihailović, proti Titu in boljševizmu se bori v pravem pomenu besede za goli obstanek. Churchill je izjavil 24. maja 1944. v spodnji zbornici: »Ponekod podpiramo kralje, drugod pa komuniste. Rezultat vidimo danes med štirimi balkanskimi diktatorji, ki so preživeli leto 1918.

Nauk naših sosedov

Konec balkanskega „meščanstva“

Prejšnji teden je objavil Franz Ronneberger v listu Völkischer Beobachter zanimivo in poučno študijo o »Koncu jugovzhodnega meščanstva«. Sestavek je napisan stvarno in z obsežno politično razgledanostjo, zato ga bodo s pridom brali in se ob njem zamislili tudi naši ljudje. Članek priobčujemo v izčrpnem izveščju.

Na vrh vseh političnih spoznanj in pojmov bi bilo treba zapisati stavke: So stvari, ki jih človek razume, ali jih pa ne razume; srednjega ni. Med stvarmi, ki dopuščajo pri presoji samo ali — ali, spadajo sovjetizem in njegovi razvojni zakoni.

Ko se je pred dvema mesecema z romunsko ponudbo premirja Sovjetiji začela katastrofa, katere zadnji žrtev Madžarske je pogumni korak narodno zavednih mož ravno v poslednjem trenutku utegnili se rešiti, smo si vedno iznova morali zastavljati vprašanje, kako so se mogli zgoditi ti »samomori iz strahopetnosti«. Na koncu koncev je bilo vendar dovolj značilnih zgledov iz drugih držav, treba je bilo le nekoliko obuditi spomin. Ne bomo se spuščali v podrobno analizo, ogledali si bomo samo nekatere posebno značilne momente, ki naj olajšajo razumevanje dogodkov.

Tisti, ki je v teh državah v odločnem zgodovinskem trenutku odpo-

V letih naše narodne in državne samostojnosti smo pri nas nepopravljivo veliko grešili. Se skoraj najmanj, vsekakor pa ne najbolj v socialnem pogledu: s hladnim premislekom in popolnoma zavedajoč se nepopularnosti takšnih besed smo jih zapisali. Res je, socialno je bilo pri nas marsikaj slabega, zelo slabega celo, toda tisti, ki nam oblikovali boljše razmere po vojni, so nam še zmerom dolžni zgledov in vzorov pri sebi doma. Londonški »slum« je že kar prislovičen newyorskimi in čikaški gangsterski okraj ni manj; da te razmere niso pri Anglosasih izjemne, nam potrjuje že okoliščina, da sploh ne poznajo starostnega in bolniškega zavarovanja, ne plačanih dopustov, da so bolnišnice zasebna ustanova, odvisna od bogataških volji in darov, in da si samo premožni lahko dovolijo luksuz srednjih in visokih sloj — luksuz, ki pri nas vendar ni bil izrečen privilegij peščice bogatašev, saj je večina našega izobraženstva izšla iz vrst nižjega uradništva, malega kmeta in celo delavca. Za dokazovanje, da je v Sovjetiji še slabše, bi bilo skoraj škoda izpustiti besede, če ne bi bilo toliko naših ljudi tako nezasišeno slepo zatreskanih v vse, kar pride od »matuške Rusije, ne glede na to, ali jo vlada car ali Stalin.

S tem smo dospeli tja, kjer je po našem najboljšem prepričanju glavno leglo vsega zla, ki ga že tri leta prestaja naš narod. Največji greh, ki smo ga delali v Jugoslaviji, je bilo zamenjavanje kulturne in politične vzgoje našega ljudstva.

Slovenec je bil že od nekdaj živ leksikon... kar se tiče sveta zunaj njega. Slovenec ve, koliko prebivalcev ima Jokohama, kaj uspeva v Turkestanu, koliko konjskih sil je imel Dneproprostori (da ga je gradil ameriški, ne sovijski inženir, mu ni nihče povedal), zakaj je Kanada dominion in ne kolonija, kateri ameriški roman je doživel največjo naklado, itd., itd. Cesar ni vedel sam, mu je postrlela prevodna literatura, ki je za posrbelca, da so njegove oči gledale zmerom ven v tui svet, nikoli pa ne naznoter, v njegov lastni dom. In kar je bilo zunaj v tujini, je bilo zmerom vse prav in lepo — vsaj tisto, kar je bilo v neki določeni tujini — vse domače je bilo pa zmerom urdo in zanič.

To je bila vsa kulturna državljanska in politična vzgoja povprečnega Slovenca: romantična zasanjanost v vse tuje, visokosten prezir do vsega slovenskega, zraven pa — paradoks — malikovanje tih, štirih domačih bogov in slepa zverovanost v vsemot svojega rodu, ki naj bi bil poklican, druge učiti in jim biti za vzor. Naš učenjak je začel pred davnimi leti izdajati velebesednjak... latinskega jezika; par let pred vojno je začel izhajati velebesednjak... francoskega jezika; oba sta bila zasnovana v tako močnem merilu, da jima celo veliki narodi ne bi imeli kaj prida postaviti ob stran. Oba sta seveda na sred obnemogla; da bi bili na vsaj ponatili, če že ne modernizirali našega Pleteršnika, nam ni prišla na um. Da bi si bili ustvarili temeljito in izčrpano slovensko slovnico in poskrbeli — kar je pri drugih narodih samo po sebi razumljivo — da ne bo vsak list in listič pisal svojega lastnega dialekt, narekovanega mu od politične smeri lastništvu, ne tega nam ni bilo mar, čeprav bi nam bilo glavna mednarodna legitimacija naše zrele narodne individualnosti; namesto tega smo nicali in zalagali študije o sanskritu.

Nikogar ni bilo, ki bi nas bil kulturno postavil tja, kamor spadamo. Nikogar ni bilo, ki bi nam povedal, da sta politična volja in moč dvoje. Eni so se narodu laskali in ga povzdigovali v nebo; drugi so se visokostno distancirali od njega, vsi so pa imeli z njim svoj račun.

Nikoli ni učkal naš narod avtoritete v starih svojega lastnega obstoja in razvoja, avtoritete, ki bi se bil nanjo zanesel, če bi se hotel o čem stvarno

in nepristransko poučiti. Nikoli nismo imeli nadstrankarske politične revije, ki bi bila politiko obravnavala kot praktično znanost, kakor jo mora vsaj v velikih obdobjih poznati vsak inteligent. Namesto tega smo imeli obilico političnih in kulturnih časopisov treh svetovnonazorskih smeri in vsakrati od njih je obravnaval sleherni vprašanje predvsem s strankarskega, potem šele morda tudi z narodnega stališča.

Tako je moralo priti, do česar je prišlo: narod, ves zbežan od množice prišepetovalcev, je začel dvomiti celo o tistem, kar bi mu moralo biti neizpodbitno: o tehtnosti matematično-statističnih dejstev in o elementarni razliki med dobrim in zlom.

Na primer (ko imamo že opravka s Sovjeti): ali je kdaj katera naša, neposredna avtoriteta znala donovetati naroda, da je neizpodbitna matematična resnica, da je rusko komunistično stranko ustanovilo leta 1898. 7 ljudi, med njimi 4 Židov? In da je v prvem Politbiroju, t. i. najvišji politični inšanci Sovjetske zveze, sedelo 10 članov, med njimi samo 2 Rusi, pa 6 Židov?

Navedli smo ta primer, ker je preznačilen za sovjetizem, a tudi za slovensko pojmovanje. Slovenec ne mara Žida, a si zastran njega ne bel plave; pri nas Žid ne uspeva — si misli — in s tem je problem zani opravljen. Da bi drugod utegnil Žid imeti glavno besedo, mu ne seže do srca: da bi pa celo moglo 190 milijonsko državo vladati peščica Židov in jo gnala v pogubo — ne, to je za slovensko pojmovanje docela nemogoče.

Nemogoče zato, ker Slovenec pač ve, koliko prebivalcev ima Jokohama, in kakšno vero so Malajci, manika mu pa vsak smisel za politične realnosti. Manika mu, ker ni nikoli spoznal nepristranske politične avtoritete, ki bi mu bila ta smisel vlinila v njegovo zavest prav tako, kakor mu je bila vcepila znanje o snbi geografiji, statistiki ali prirodoznanosti.

Iz SSSR pobegli ruski vseučiliški profesor Sergei Grotov bi moral biti ena od avtoritet za razmere v Sovjetiji. Tem bolj, ker se njegove navedbe ujemajo z vsem, kar je nevtiralni in celo anglosaski tisk pisal o sovijskem rajni. Čim bolj bi se avtoriteta zalegla med tistimi, ki se zmerom dvomijo, tem bolj je za nas vse.

Komunistični poraz pri Št. Vidu na Dolenjskem

Komunisti so oktobra po vsaki ceni hoteli zasesti domobransko postojanko Št. Vid pri Stični. Nič manj ko 9 brigad so določili za ta napad. A domobranci so bili čučeji in so o pravem času izvedeli, da jih mislijo komunisti napasti. Zato so se dobro pripravili in navalili na zbirajoče se komunistične brigade. Še preden so utegnile napasti. Banditi so se razbežali na vse strani in pustili na bojišču 90 mrtvih. Med komunističnimi napadalci je bilo precej mobilizirancev s Stajerskega.

Meničaninova skupina zadaja komunistom še zmerom hude udarce. V odlični noči, ko so komunisti skušali napasti Št. Vid pri Stični, je del Meničaninove skupine naletel na neko razbojniško četo. Domobranci so

V Ljubljani se mudi že nekaj dni profesor rostovski vseučilišča Sergei Grotov. Prejšnji teden je sprejel ljubljanske časnikarje in jim v večurnem razgovoru orisal razmere v sovijskem paradizu, ki ga temeljito pozna, saj je 25 let živel v njem. V nedeljo je na prireditel predavanje v nabito polni uniojski dvorani, da tudi širša javnost neposredno iz usi še nedavnega sovijskega državljanstva izve, kako se živj, dela in umira v znamenju srpa in kladiva.

Profesor Grotov je najprej na kratko orisal svoje življenje v Sovjetiji. Povedal je, da je več deset let prebil kot politični osumljenec na prisilnem delu in med drugim pomagal skupaj s pol milijona ruskih političnih zaničencev graditi morski prekop v Belo morje. Ko se je začela nemško-sovijska vojna, so ga vključili v kazenski bataljon, ob prihodu Nemcev v Rostov se mu je pa posrečilo pobežniti.

Ruski narod je zaslužjen, je nadaljeval predavatelj, Vlada ga Židje, ki zavzamejo vsa odločilna mesta v državi, samo na fronti jih ni. Stalin sam je Gruzinec, torej neslovan, toda njegov namestnik je njegov tast Žid Kaganovič. Na čelu vojne industrije stoji Žid Rapoport in Frenkel, diplomacije vodi Židje (Litvinov-Finkelstein, Majski-Steinmann i. dr.) in tudi v kulturnem življenju so Židje na vodilnih mestih (da omenimo samo najslavnejšega: Ilio Erenburga).

Položaj kmeta je obupen. Pred prejšnjo vojno kmet nikoli ni bil lačen: vsaj kruha in presnega masla mu ni manjkalo. Danes dobi komaj enkrat na teden skop obrok mesa, spomladi pa mora kruh drago plačevati v mestu. Tako je bilo do l. 1940.; ko se je vojna začela, so se pa razmere seveda še mnogo poslabšale.

Delavec je z revolucijo vse izgubil in ničesar dobil. Pred prvo svetovno vojno je ruski delavec lahko preživel 5-6 otrok, danes ne more niti dveh, čeprav služi tudi njegova žena. Pred revolucijo je lahko stavkal in si službo prebral; pod boljševiškim režimom mora molčati in delati za slabšo plačo tam, kamor ga pošljejo.

Predavatelj je obširno nagradilo s ploglajanjem. Prireditelj, ki jo je bilo otvorilo predavanje filma o izkonavanju katinskih in vinskih grobišč, je dosegla svoj namen: ljudje so odhajali iz dvorane resni in zamišljeni.

B.

navalili nanje in jih po kratkem, a srditem boju pogrnili v beg.

Naslednje popoldne so domobranci napadli komuniste v smeri ceste, ki vodi proti Stični. Domobranci je pomagalo nemško letalo, ki je sipalo na bandite smrtonosne svinčence. Še preden so se komunisti zavedeli, so stopili v akcijo domobranci tanki, za hrbtom komunističnih brigad pa sta se na lepem znašli domobranci udarni bojni skupini, ki sta se vračali s svojega pohoda po Dolenjski. Tako so bili komunisti od vseh strani obkoljeni in niso imeli drugega izhoda ko paničen beg. Na bojišču je obležalo 180 razbojnikov. Tako so komunisti namesto zmage doživeli pri Št. Vidu enega svojih največjih porazov.

STOTA

VELIKA
BLASNIKOVA
PRATIKA
je izšla
1945

Izza kulis francoskega »osvobodilnega«; boja

Francoski makisti so približno takšni »osvoboditelji«; svojega naroda kakor OF med Slovenci. Zato nas prav nič ne čudi brzolavka pariškega dopisnika londonskega lista »Daily Mail«, ki je izvedel — kakor poročajo iz nevtralnega Stockholma — da je te dni aretirani francoski množični morilec Pétiot — tisti, ki je vabil k sebi razne ljudi, jim izmamljial denar, nato pa ubil in zmetal v peč centralne kurjave — od 27. septembra deloval v boljševiški ilegali kot preiskovalni oficir. Pri zaslišanju je izpovedal, da je ubijal na nalogu makistov.

Učakali so, kar jim gre

Zeneva, 7. nov. Po poročilu kairskega radia se Papandrejeva vlada v Atenah trudi, da bi omejila vpliv komunistov in razbila njihovi vojaški organizaciji EAM in ELAS. Včeraj je odredila, da se omejeni komunistični organizaciji (nekaj podobnega kakor slovenska NOV in francoski makisti) najprej podredita redni vojski, 1. decembra pa razpustita.

Budimpešta, 4. nov. Britanski minister za Bližnji vzhod lord Moyne je govoril včeraj v Kairu o vtihi, ki jih je dobil z Edenom na svoji poti v Grčijo. Izjavil je, da je položaj v Grčiji tako gospodarsko kakor politično zelo kritičen. Baje bo v prihodnjih mesecih glasovanje o vrnitvi kralja v Grčijo.

Tri dni nato je neki Žid izvršil na lorda Moyne atentat in ga ubil.

Nove boljševiške grozote

Budimpešta. Ko so nemško-madžarske čete zasedle pri Cluiu ozemlje, ki so ga nekaj časa imeli v oblasti boljševiki, so ugotovili, da so bili boljševiki v romunskem mestu Viscau v gorovju Bihariu pobili vse člane madžarske manjšine do zadnjega otroka.

Propustnice za prehod preko ljubljanskih blokov

Uprava policije opozarja na naslednje predpise glede vlaganja prošni za propustnice preko ljubljanskih blokov.

Propustnice bo policija izdajala samo v primerih, ko se ugotove naslednji pogoji:

1. Formulirji morajo biti natanko in podrobno izpolnjeni v vsaki rubriki, in sicer v nemškem jeziku.

2. Izčrpana in drobna in popolnoma resnična utemeljitev predloga (rubrika 13) tako, da je meči sklenati brez vsakih nadaljnjih poizvedb ali je potrebno potrebna koliko potovanj je potrebnih v določenem obdobju, zlasti je podrobno navedti pri katerih naslovih, podjetjih ali obratih in v kakšnih zadevah se bo prosilec zglasil.

3. Kot dokaz zgornjih navedb je priložiti posebne priloge, iz katerih mora biti razvidna nujnost potovanja. Priporočila splošnega značaja ne zadostajo in se ne bodo uvaževala. Potrdila delodajalcev morajo biti overjena po Borzi dela in Zavodu za socialno zavarovanje.

4. Brez nadaljnjih poizvedb bodo odločene vse prošnje za propustnice, ki vsebujejo nasprotno od gornjih navedil samo splošne navedbe (službeno, poslovno, nujne rodbinske zadeve) ali pa, če je namembni kraj potovanja naveden nejasno, ali pa, če niso priložena potrebna dokazila.

Uprava policije

ZAPLEMBAMOVINE UPORNIKOV

Službeni list Šefa Pokratinske uprave v Ljubljani od 31. okt. 1944. objavlja odločbo o zaplembi imovine upornikov: Zarka Zolokarja, štud. lechn., nazadnje stanujočega v Ljubljani, Maistrova ulica 6 in Matevža Strazarja, železnikarja, nazadnje stanujočega v Ljubljani, Šmartinska cesta 183a.

vedal, niso narodi sami. Ne glede na to, da pozna zgodovino le malo primerov, ko je res ves narod ali vsaj velika večina naroda politično nastopila, so okoliščine v jugovzhodni Evropi v tem pogledu še posebno neugodne.

Romunija in Bolgarija sestojita v bistvu iz 80 odstotkov siromašnega in politično nerazvitega kmečkega življa, ki ga vodi tenka, le nekaj pokoleni stara meščanska plast. Zdel pa pomislimo, da dežele, ki so bile pod turško oblastjo, sploh niso imele možnosti za razvoj nacionalno zavednega meščanstva. Mesta so bila v glavnem obližena s Turki, Grki, Armenci, cincarji, Židi itd., ne pa z domačim življem. Bolgari in Romuni so malone do konca 19. stoletja tvorili v svojih mestih najspodnjo socialno plast.

To razmerje se je po osvoboditvi izpod turškega gospodstva čez noč izpremenilo. Turki so šli, na njihovo mesto so prišli ostali meščani, a domače prebivalstvo je socialno stilo kvišku pri čemer je viselo na svojih kmečkih običajih, ali se je pa prilagojevalo življenjskemu stilu mestne vrhne plasti. To je trajalo nekaj desetletij. Rezultat je bil nazadnje resda nekakšna »nacionalizacija«; mest, nikakor pa ne ustvaritev členovite družbe, kakršna se je v Srednji in Zahodni Evropi polagoma izoblikovala v več stoletja strajajočem procesu. To je moralo kaj kmalu roditi nevarno izprijenje, posebno če pomislimo, da je ta plast prevzela v čisto drugačnem socialnem okolju razvite ideologije evropskega zahoda

in jih preobrazila v gesla lastne emancipacije.

Pomanjkanje tradicije, čuta za stil in socialna neodgovornost nasproti kmetu so glavne negativne lastnosti teh nastajajočih plasti.

Če hočemo razumeti pravkaršnje dogodke v navedenih deželah, moramo poznati duhovno stanje njihovega »meščanstva«. Odločilni kriterij je pri tem dejstvo, da zija med meščanstvom na eni strani in kmetstvo in delavsko plastjo na drugi strani globok prepad. Kmet, ki je nekoč videl v meščanu gospodarja, »bojara«, si je že zdavnaj ustvaril drugačno sliko. Postal je socialni revolucionar ali pa jara gospoda, ki misli samo na to, kako bi se »pomlašnila«, da bi bila deležna meščanskih koristi.

Spričo takšnih razmer bo razumljivo, da to »meščanstvo«; ni moglo biti kos resni psihološki obremenitvi.

Poznamo argumente, s katerimi so izdajalski romunski in bolgarski ministri raztrgali zvezo z Nemčijo in se predali Sovjetom. Ni dvoma, da se jim gušilo i sovijski militarizem i sovijske politične metode in cilji. Prav gotovo se niso izneverili iz ljubezni do Moskve, četudi se danes iz samega strahu pred Stalinom valjajo v prahu. Zanašali so se trdno na to in se še danes zanašajo, da ga zgrebi za prehodno dobo, ki jo je pač treba prestopiti. Ta čas nočejo ničesar videti in mislijo, da tudi njih nihče ne vidi. Na koncu bodo tako unajli, itak prišli Angleži in Američani, ki se bodo nalašč zato podvžili, da izkopa go-

spode Mania, Sanatesca, Moravieva, Kimona Georgijeva ali kakor se že imenujejo, Sovjetom iz rok. Prepričani so, da so strahotno premeteni, in mislijo, da so Stalina temeljito potegnili za nos.

Naj jim bo postrazeno s kratko prognozo: Tako pametni so sovijski komisariji že lep čas. Ti ljudje imajo docela izgrajeno prakso, kako je treba likvidirati meščanske plasti. Njim je popolnoma vseno, ali se je ta gospoda eksponirala za Sovjetsko zvezo, za Anglijo in Ameriko ali pa za Nemčijo. Sovjetizmu gre le za strukturni problem. Ta »meščanska«; plast se ne prilega sistemu sovijske države ker je že po svojem bistvu sovražna nacionalnim stremiljem, saj je mogla uspevati le na podlagi samostojnosti in neodvisnosti treh držav. Zatorej bo, naj je njena današnja politična veroizpoved takšna ali takšna, zmerom iznova stremila k tem ciljem. Toda v Moskvi tudi vedo, kako malokrvne in brez političnih korenin so te meščanske plasti, in v skladu s tem je tudi njihov račun: sovijskim komisarijem sploh ni treba postaviti teh par sto tisoč ljudi ob zid. Saj bodo sami drug drugega ovadili in izdali, še več: če bo rešila kolikoli spretna bodo sami druge drugega pobili.

Poljavi razkroja se že kažejo. V Romuniji proces najhitreje zori. Tam je demokratsko »meščanstvo«; še abdiciralo v korist komunističnega »meščanstva«; le-to pa tudi že ni več Sovjetom porodu, ker nasploh kom-

promisom. Toda zares se bo stvar začela šele, ko pride gospodarski moment do veljave. V kratkem času se bodo začele čutiti posledice odhoda nemškega trgovinskega partnerja, hkrati pa že naraščajo druginja v nedogled. S tem odpada glavna opora »meščanstva«, denarna moč, Moralnih rezerv ni dosti, da o socialnih sploh ne govorimo — in tako ne bo dolgo časa trajalo, ko bo doseženo stanje, da bomo videli pred seboj le še izdobljeno bučo s strahotno zverženo rdečelučno spako.

Lažje igre kakor v jugovzhodni Evropi ne bo imel sovjetizem nikjer. Tako je torej polom jugovzhodne Evrope v prvi vrsti polom njenega »meščanstva«. Sporazum z Angleži in Američani je bil nedvomno najljubša ideja vodilnih plasti. Toda ko so se že začeli igrati z možnostjo sklenitve miru, se je misli niso mogli več orestiti. Vse drugo se je razvijalo avtomatsko v duhu zunanjepolitične strukture tega prostora. Pot v Moskvo je morala priti.

Moeli bi v podrobnosti orisati sliko bodočnosti, ali najvažnejše smo že povedali. Kakršne koli bo že končni produkt sovijske retorčne umetnosti: stanje, ki se oblikuje, ne bo bistveno drugačno od razmer v turških časih. Proces »evroiniziranja«; ki je na nekaterih poljih rodil razveseljeve rezultate, je končan; namesto njega pride padec nazaj za najmanj sto let. Politični in gospodarski nasledki tega razvoja so na dani. Ni manj važne niso posledice na duševnem področju.

Omejitev porabe električnega toka

Nova določila delovnega časa po obratih. Zaradi nadaljnjega varčevanja z električnim tokom in pravilne razporeditve porabe, upoštevajoč potrebe potrošnikov, je šef pokrajinske uprave predpisal nadaljnje spremembe in dopolnitve določil o omejitvi porabe električnega toka:

1. V električnem toku se mora na vseh potrošnikih mestih kar najbolj varčevati.
2. Uporaba električnih peč, sesalcev za prah, hladilnih naprav (frigidare), boilerjev in masaznih aparatov je prepovedana. Izjema so bolnišnice, zdravniških ordinacijah, gostinskih podjetjih, šolskih obratih in v frizerskih delavnicah. Zaradi izvršitve te odredbe morajo uporabniki mestne elektrarne v prisotnosti organov uprave policije pismeno opozoriti na nepravilno uporabo.
3. Električna cestna železnica obratuje samo v času od 6. do 9.30, od 12.30 do 18. in od 19. do 21.30 ure. Vozili sme samo s potrošniki brezno. Nadaljnje omejitve obratovanja časa si pridržuje šef pokrajinske uprave.
4. Obratovanje časa v trgovinah, zasebnih zavodih (bankah itd.) in zasebnih pisarnah razen v transportnih podjetjih se določa, kolikor ni v naslednjih odstavkih drugače predpisano, na čas od 7.30 do 12.30 in od 14. do 19.
5. Trgovine v živili se zapirajo ob 18.
6. Frizerski obrati obratujejo v času od 7. do 12.30 in od 15. do 18., toda damske češalnice se morajo zapreti ob 16.
7. Gostinska podjetja, izvajajoča okrepčevalnice (buffet) morajo biti v času od 17. do 18.30 za javnost zaprta. Izjeme od tega zapovedi dovoljuje šef pokrajinske uprave.
8. V industrijskih in obrtnih obratih, vstev- ni njih pisarne, se dopušča poraba električnega toka v času od 0. do 10., od 13. do 18. in 20. do 24. Izjeme od tega dovoljuje šef pokrajinske uprave v sporazumu z nemškimi svetovalcem.
9. V šolskih prostorih se mora električna razsvetljava zaključiti ob 17.
10. Javna cestna razsvetljava se omeji na važna cestna križišča in na cestni prostor ob javnih zgradbah in vojaških napravah po posebnih navodilih. Razsvetljava ob kontrolni šteti se v smislu posebnih navodil skrči.
11. Kjer je predpisano skrajšanje trošenja električnega toka, se morajo upoštevati navodila organov mestne elektrarne, v dvomnih primerih pa se mora izvršiti odredba Pokrajinskega referenta za gospodarjenje z električno silo. Predne določbe stopijo takoj v veljavo. Dosedanje odredbe o omejitvah uporabe električnega toka ostanejo v veljavi, v kolikor niso s prednimi določbami spremenjene ali dopolnjene. Veljavne kazenske sankcije se nanašajo tudi na kršitve pred- nih določb.

Prezident div. general:

Rupnik, s. r.

Opozorilo policije

Uprava policije opozarja na protiletsko zaščito. Ponovno opozarja da morajo biti prepletkana z belo barvo vse varovalne klade pri zaslinih izhodih. Ravno tako morajo biti prepletkani vsi predmeti, ki se iz katerega koli razloga nahajajo na cesti, kakor n. pr. bencinske sesalke itd.

Uprava policije opozarja ljubljane, da je treba zamenjati ob nastopu mraka tudi okna, ki ležijo na dvorišču. Policijski organi strogo nadzorujejo, če so okna res zatemnjena in ne sije morda na cesto svetloba skozi špranje. Ker so kazni za prekrške glede za- temnitve precej visoke, uprava policije ponovno opozarja ljudi, naj se strogo ravnajo po navodilih o zatemnitvi in si tako prihranijo denar.

V Brnu se zaradi olajšanja poštene prometa namestijo po vseh tramvaj- skih vozovih postaje nabiralnice. Vo- zovi opozarja pobirajo pošto in jo po- tem oddajajo na kolodvor.

Nemški listi opozarjajo pred nizki- mi poletji sovražnih letal in sicer ni- šlo naslednje: sovražni letali tero- rizarjo nemško prebivalstvo tudi v ni- žkih poletjih. Ker se izvrše takšni po- leti nenadno, je nesmiselno tikanje sem in tja in iskanje zaklonišča. Brž ko preli nevarnost, je najboljša, da se človek takoj vrže na tla in ostane po- polnoma miren. Vsakdo naj si poišče kritje v svoji neposredni bližini, do- bro pa je, če odloži obleko, ki je kri- čena ali bele barve.

Kärntner Zeitung z dne 3. novem- bra poroča, da je nemški državni za- stopnik za oblačila razveljavil naslednje: obleke smejo šiviti popravljati samo v primeru, da je popravljen res nupo- treben, nikdar pa zaradi olespanja.

Sindikati veletrgovcev s sadjem in zelenjavo je prejel pred nekaj dnevi vagon lepe in zdrave čebule ter prav- tako vagon česna. V kratkem bodo ljubljani lahko čebulo in česen kupili v nadrobni prodaji, in sicer na nakaznice.

Do nove odredbe mora biti Ljublja- na zatemnjena od 17. do 6.20. Kršite- lje je naredbe bo policija najstrože kaznovala.

Sindikati trgovcev s modnim in ga- lantarijskim blagom je objavil v »Tr- govskem listu« okoliščino o ceniku oblačilnih predmetov, ki ga je odobril komisar za cene po predlogu tekstil- nega konzorcija. Po nalogu komisarja morajo trgovci razstaviti v izločena okna predvsem blago, ki so ga prejeli od tekstilnega konzorcija. Razstavilo naj ga v čim večji izbiri in pred vsem ceneje vrste. Vsako blago mora imeti ceno, oznako tekoče številke blaga in številno točko, ki jih more potrošnik pri nakupu oddati.

Osebnosti

POROČILI SO SE:

V Ljubljani: G. Eric Kelo, tehn. uradnik, in gđ. Fani Horvatova, trgovka; G. Ljubo Guštin, žel. uradnik in gđ. Vesela Petli- nova; G. Božidar Keršnik, uradnik, in gđ. Majda Korbanova, čestitatelj.

UMRLI SO:

Ljubljani: Prof. dr. Alois Zalokar, uprav- nik ženske bolnišnice v Ljubljani; Zlata Pre- dikova; Ljiljana Komarova; Antonija Po- segovca; dr. Anton Rogina, predsednik apela- cijskega sodišča v pok.; Jože Bažar, zasebni namočevalec T. P. D.; Andrej Nograšek, urad- nik »Provođač«; Terezija Nemančević; inš. Franc Možina; Vilko Toma, žel. revident v pokolu.

Listek „Družinskega tednika“

Družinsko življenje v Sovjetski zvezi

Uredništvo Družinskega tednika je prosilo bivšega sovjetskega vse- učiliškega profesorja Sergeja Gro- tova — o čigar nedeljskem predava- nju poročamo na 2. strani današnje številke — da napiše za naše bralce članek o družinskem življenju v Sovjetski zvezi. Profesor se je pro- sni ljubeznivo odzval in nam je poslal pričujoči zbiranec.

Ruski narod je imel podreli zdrav- no družinsko življenje, zato je bilo bol- ševizmu zelo težko, razbiti družino kot podlago poštenega ljudstva. Vsa bolševiška propaganda je že v za- četku revolucije imela zelo veliko povedati o zaslužnosti ženske in je obljubljala enakopravnost ženske z moškimi.

Sovjetska zakonodaja je uvedla civilen zakon in ga izenačila s »kruz- ništvom«. Če se je kdo cerkveno po- ročil, so ga preganjali. Sovjetski urad- ni in častniki, ki se cerkveno po- roče, so kaznovani. Ločitev je ne samo olajšana, temveč se da celo pismeno izvesti. Zakonski mož se lahko javi pri pristojnem sovjetskem uradu, da se pismeno ali pa brzo- javno loči od svoje žene.

Toda sovjetsko dekle ima zdrav materinski instinkt. Rada bi se po- ročila in imela otroka. Tak otrok je najboljša tolažba v dolgočasnem so- vjetskem življenju. Ali mož se kmalu loči in žena ostane sama z otrokom. Zato bi si rada poiskala drugega moža, kar je sicer mnogo lažje kakor do- biti novo sobo. Tako se zvezi da ločenca leta in leta skupaj živita v isti sobi, in lepega dne obišče moža druga žena ali pa ženo drugi mož.

Takšen primer se je pripetil malo pred vojno, jeseni leta 1940. v Mo- skvi. Neki mlad židovski pisatelj, Meisel po imenu, se je bil v štirih letih osemkrat poročil in se dal osem- krat ločiti. S tremi ženami je imel tudi otroke. To igra bi bil lahko še nadaljeval, da se ni njegova osma žena vrгла pod tramvaj in se pobila po nogi. Teda so Zida aretirali in ga obdolžili, da je ženo nagval v samomor. Pridrili so pravcar cirku- ški proces in povabili za pričevanje sedem obtoženčevih žen. Sovjetski odvetnik je vprašal Zida, zakaj se je dal tolikokrat ločiti. Zid je odgovoril, da je marksističnega svetovnega na- zora in da je pri vsaki zaročki mislil, da je njegova bodoča žena tudi marksistka. Toda po poroki je opazil pri svoji ženi zastarelo protimarksi- stično naziranje. Takšne žene pa ni mogel ljubiti in zato se je dal ločiti.

Odvetnik je pripomnil, da je nie- gova sedma žena članica komuni- stične stranke in sovjetska pisateljica, ki mora torej brezpogojno imeti pravi marksistični svetovni nazor. Obtoženec tega ni tajil, izgovarjal se je pa, da je v tem primeru imel drug vzrok. Rekel je, da mu ta žena zakonsko ni ustrezala.

Predsednik sodišča je vprašal pričo, ali je to res. Nesrečnica je zardela do las in odgovorila: »Oprost, tova- riš predsednik, saj je bil vendar moj prvi mož in ne sedmi, zato imam pre- malo izkušnje, da bi ti mogla od- govoriti na takšno vprašanje.«

Zida so obsodili na dve leti zapor, toda ko se je volna začela, so ga

izpustili; zdaj piše protinemške član- ke v sovjetskih listih.

Otroke pokvari v Sovjetski zvezi šolska vzgoja. Venomer jim zabija- vajo, da morajo vohuniti za svojimi starši. Nekatera mati se je dala ločiti po petkrat ali šestkrat, otrok pa opa- zuje nieno družinsko življenje s peti- mi ali šestimi novimi »strici«, ker ima vsa družina samo eno sobo. Sam se spominja takšnega primera. Oče se je vrnil z dolgega potovanja do- mov in ni fantku ničesar prinesel. Teda je rekel sinko, da je njegov oče edini mož, ki mu ne prinese- daru, kadar prenoči pri njegovi ma- teri. Mati je dečka pretepla, le-ta ji je pa nato zagrozil, da jo bo ovadil policiji, ker ga je nabila. Prestrašena mati je dala sinu nekaj rubljev, da si je odkupila njegov molk.

V mnogih sovjetskih šolah vidiš kip Pavla Morosova, ki je kot deset- leten fant denunciral svojega očeta, češ da ni kot kmet plačal žetvenega davka. Za to je oče dobil tri leta

Egon Hillgenberg:

Gospod Fingal je že nekaj časa se- del na samotni pečini ob morju, ko je zdaj opazil, da se je poleg njega namestil neki na pogled prijeten in postaven mladenič. Gospod Fingal je ljubil samoto, a zdaj paš ni mogel drugače, kakor da je neznanca po- zdravil. Mladenič mu je odzdravil, a odgovoril ga ni. Da bi pretrgal mučno tišino, je gospod Fingal vprašal:

Delavci

spodobni za izdelavo drv se sprejemajo pri Ravnateljstvu državnih gozdov, Puccinijeva 9 (palača Pokrajinske hra- nilnice)

Prav dober zasl- žek v akordu. Razne ugodnosti: dodatna kar- ta za najtežje delavce, delno plačilo z drvni itd.

»Ali ste danes na novo prišli sem?«
»Da in ne,« je odgovoril neznanec.
»Kako pa to mislite?« se je začudil Fingal.

»Nisem stalen kopaljski gost. Prišel sem samo za nekaj ur sem, potem grem spet dalje. Nisem namreč vnet za kopaljski vrvež in ljubim samoto.«
Res simpatičen mladenič, si je mislil Fingal in dejal: »Potem ste ravno takšni kakor jaz.«

Vzemite

za ledvične bolezni URIDON čaj

Dobite ga v lekarnah

zapor. Dečkovi strici so fanta ubili, na kar je sovjetska propaganda na- redila iz njega velikega junaka; danes predstavljajo tega mladole- tnega ovaduha za vzor vse sovjetski mladini. Zato se starši v Sovjetski zvezi boje govoriti vprico otrok o politiki.

Po zmagi nad boljševizmom bomo ustvarili zdravo rusko družino. Tež- koča te nalogo nas ne plaši. Duša naroda je v jedru zdrava in mi jo bomo rešili boljševiškega vpliva.

Prof. S. Grotov

Egon Hillgenberg:

Tujec je pogledal Fingala in vprašal:

»Ali ste poročen?«

»Vdovec sem,« mu je pojasnil Fingal.

»Jaz tudi,« je prikimal neznanec.

»Tako mladi pa že...« je dejal Fin- gal, neznanj mladenič ga je pa pre- kinil, rkeo:

»Saj je človek lahko vdovec, tudi če nikdar ni bil poročen.«

V tistem trenutku je bilo slišati od kopaljskega sem krič in vik. Fingal je zagledal bika, ki je z bližnjega trav- nika dirjal proti obali in se nato obrnil in tekel ravno proti njima. Gos- pod Fingal je od strahu omlel. Zdajci je pa neznanj mladenič poleg njega pograbil njegov rdečkasti ko- palni plašč, stekel biku nasproti, vihtel pred njim plašč, tekel pred njim in naposled pribežno zalutal plašč v morje, sam pa odhitel v nasprotno smer. Bik je dirjal za plaščem, zašel v vodo. Morje ga je iztreznilo. Puha- joč je prilezel iz vode in se mirno prišel pasti. Nevarnost je minila.

Kopaljski gostje so drug za drugim stopali k mladeniču in se mu zahva- ljevali. Ta je pa v izogib splošnemu zahvaljevanju skočil v morje in od- plaval daleč od obrežja. Potem je splezal na neko pečino, ki je štrlela iz morja in se tam dolgo sončil. Šele čez kakšno uro se je vrnil k Fingalu.

Gospod Fingal se mu je zahvalil za rešitev in mu ginen stiskal roko.

»Ali smem izvedeti, kako se moj rešitelj piše?« je vprašal.

Mladenič se je nasmehnil:

»Ali je to potrebno? Saj vse skupaj ni besede vredno in jutri bom že da- leč od tod in se najbrže ne bova ni- kdaj več videla.«

»A kljub temu,« je silil vanj Fingal. Mladeniču so se oči čudno zasvetile. Narahlo je zmignil z rameni in potem počasi dejal:

»Pišem se Fingal, če že po vsaki ceni hočete vedeti.«

Gospod Fingal se je zdrnil.

»Kako, prosim,« je zajecjal.

Neznanec je v drugič ponovil svoje ime, ki je bilo enako njegovemu.

Gospodu Fingalu se je to naključje zelo čudno zdelo. Njegovo ime ni bilo vsakdanje, kakor je vedel, ga je no- šlo samo nekaj njegovih sorodnikov, ki je pa vse prav dobro poznal.

»Kje ste pa doma, če smem vpra- šati?« je potem dejal.

»V Magdeburgu,« je odgovoril mla- denič.

Ker je tudi gospod Fingal stanoval tam, ga je čudno spreletelo ob tem naključju.

Njegov rešitelj se je medtem začel oblačiti.

»Ali lahko tudi vaš natančni naslov izvem?« je spet vprašal gospod Fingal.

Mladenič se je sanjavo zagledal v daljavo in dejal: »Če že hočete vedeti, pa naj bo. Stanujem v Cesarski ulici 317.«

Gospodu Fingalu se je stegnilo pred oči. Naslov, ki ga je neznanec tako vnmarno povedal, je bil vendar njego- v. Na lepem se ga je lotilo neza- upanje. Ali je bil mladenič slepar ali šalivec? Morda je v seznamu kopa- ljskih gostov bral njegovo ime in ga ima sedaj za norca? Nekaj časa je molčal, potem pa sklenil, da bo mla- deniča spravil v zadrego. Vprašal ga je:

»Poznam Magdeburg in precej do- bro tudi Cesarsko ulico. Ali ste pod- najemnik ali najemnik?«

Mladenič je nato natanko popisal Fingalovo stanovanje. Znanje so mu bile vse potankosti v njem, popisal je balkon, na katerem je mogoče tako lepo sanjariti ob poletnih večerih, ko- palnico in vse druge prostore.

Fingal je presenečeno strmel v mla- deniča in ni mogel spregovoriti niti besedice. Mladenič je bil zdaj že oble- čen in je gospodu Fingalu pomelil roko v slovo, rkeo:

»Zbogom, gospod. Ne mislite več na tisto malenkostno uslugo.«

To rekoč, je odhitel proti kopaljsču. Šele zdaj se je gospod Fingal spom- nil, da ga mladenič ni vprašal za ime. Uganka mu je postajala od trenutka do trenutka bolj zagonetna. Napeto je premišljeval, kako bi je razvozljaj.

Potem je telefoniral domov in vpra- šal, če ni morda kdo vplivil v njegovo stanovanje. A ničesar se ni zgodilo. Uganka je tako ostala nerešena.

Preteklo je mnogo let. Nekega dne je obiskal Fingal neke svoje znanec in gledal njihove družinske slike. Na eni izmed njih je spoznal mladeniča, ki mu je v kopaljsču rešil življenje. Ta- koj je vprašal, kdo je.

»To je bratranec moje žene,« je po- jasnili družinski oče. »Pred nedavnim se je ponesrečil z letalom. Saj pa tudi ni čudno. Mož je tako rekoč iskal smrt in se zmerom nalašč podajal v nevar- nost. Naposled ga je smrt je doletela. Mož je bil vse skozi nesrečen. Ko je bil že zelo mlad, se je zaljubil v neko poročeno ženo in ona mu je ljubezen vrnila. Ker je pa bila poročena s precej starejšim moškim, je zaradi svoje ljubezni tako trpela, da je na- posled umrla. Odslej je postal bratra- nec moje žene čudno in je iskal samo še smrti.«

Gospod Fingal je po tej izpovedi prebledeč ko zid in njegove misli so poromale daleč v preteklost...

Usnjene izdelke barvajte z a spo- cialno barvo, ki usaja ne škoduje. Blaka — Napoleonov trg.

Rešiteljica

Napisala Grazia Deledda

Že četrto uro je skakal Marino za metuljem. V glavo si je vtepel, da bo malega, rumenega metulja z lepimi rdečimi pikami na krilih po vsaki ce- ni ujel. Zivalca se pa ni menila za nevarnost in je veselo letala od cveta do cveta, srknila tu kapljico rose, tam kapljico medu in se veselila zlatega sončnega dne.

Na bregu ribnika je cvetela pre- krasna, dišča divja narcisa. Vabeče je prožila svoje svetle liste metulju in ga vabila na slatko medico. Metulj ni dolgo okleval, temveč je brž sedel nanjo in začel pit med. Marino je hotel vreči svojo čepico na cvetlico, pri tem mu je pa spodrsnilo in je zdrknul v kristalno čisto, a vendar precej globoko vodo.

Deček je zakrčljal in skušal spet priti na breg, a obleka ga je ovirala, tako da se je zmerom bolj oddaljeval od njega. Njegove klica na pomoč je slišala deklica, ki je v smrekovem gozdu nedaleč stran nabirala jagode. Prislunila je, potem pa zaklicala dolgočakemu psu, ki je tekla pred njo:

»Nero, teči! Iščite!«

»Z dolgimi skoki je odhitel pes v smeri klica, deklica za njim. Pes je bil hitrejši in se je že zagnal v vodo, ko je deklica šele prišla iz gozdiča na plano. Privlekel je dečka iz vode in deklica je prišla ravno še o pravem času, da mu je pomagala težko breme privleči čez breg. Deček je bil omam- ljen in si je le počasi opomogel.

»Hvala,« je naposled dejal in po- gledal deklico. »Kako ti je ime?«

»Arabella,« je odgovorila.

»Meni je ime Marino, doma sem pa iz Campofiorija,« ji je povedal deček. Vendar ne bom več dolgo tu, ker bo- mo odpotovati.«

»Kam?« je radovedno vprašala de- klica.

Deček je z roko opisal velik lok,

kar naj bi pomenilo, da bo potoval daleč.

»Potem se nikdar več ne bova vi- dela?«

»Ne, odpotujem že jutri,« ji je po- jasnili Marino. »Nekaj bi ti pa rad po- daril v spomin.«

Segel je v žep in podal deklici mar- morirano stekleno kroglo.

Deklica je spravila kroglo v pred- pasnik. Otroka sta si potem še posled- njič za slovo iskreno pogledala v oči, nato je deček odhitel. Deklica je še dolgo zrla za njim.

Giuseppina je bila obupana. Nesre- ča je prišla v njeno hišo. Pred pol- leta ji je umrl njen dobri mož Gaspa- ro in jo s petimi otroki pustil samo. Starejša hči Arabella je štela devet- najst let, najmlajši Carlo pa komaj štiri.

Njen gospodar, sicer redkobeseden, a vendar dober človek, ki ji je pred leti dal v najem hišico in nekaj po- lja, je zdaj vse svoje posestvo prodal nekemu možu, ki se je ravno vrnil iz Amerike, kamor se je pred leti iz- selil iz Campofiorija. Mož je bil prej siromašen kmet, zdaj se je pa z de- belo mošnjo denarja vrnil v domo- vino.

Komaj je posestvo kupil, že je svo- jim najemnikom sporočil, da jim bo povišal najemnino. Giuseppina, ki je že doslej težko plačevala najemnino, je bila obupana, ker je vedela, da ne bo zmogla višjih izdatkov. Povedala je novemu gospodarju, da je siromašna in se pri tem nekoliko preveč razbu- rila. Dejala mu je celo, da je brez- srečen, tako da je naposled gospodar jezen vzkliknil:

»Dovolj mi je vašega besedičenja! Prvega izpraznite stanovanje, pa bo zadava v redu.«

Giuseppina je prav dobro razu- mela, a ni vedela, kaj naj stori. Pro- šila je župnika, naj posreduje zanje, a tudi ta pri trdosrčnem gospodarju ni ničesar opravil. Giuseppina svoje stiske še ni povedala otrokom, ker je prav dobro vedela, kako zelo bi jih

prizadejalo, če bi morali oditi iz tega priljubljenega jim kraja. Zato je od- lažala in odlašala.

Bilo je sončne poletne nedelje. Po polju in vrtovih so bujno cvetele naj- različnejše cvetlice in opojno duhtele. Gospodinje so zračile stanovanja in skoraj v vsaki hiši je dišalo po sve- žem kruhu. Samo v Giuseppini hišici je vladala tišina. Že pred dnevi bi se morala izseliti, a kam? S to hišico, v katero se je bila vselila, ko se je po- ročila, so jo vezali najlepši spomini. Seveda je v njej prestala marsikaj hudega, posebno tedaj, ko ji je umrl mož. V tej hišici je preživela devet- najst let in zdaj naj bi se izselila iz nje?

Naposled se je le opogumila in po- vedala otrokom, da se bodo morali izseliti. Teda so otroci z njo vred sklenili, da se ne izselijo prej, dokler jih gospodar s silo ne bo vrge iz hiše. Tako so čakali.

Giuseppina je pravkar pripravljala večerjo, ko so se odprla vrata in je vstopil gospodar s sinom.

»Prišel sem vas opozoriti, da morate stanovanje izprazniti,« je precej stro- go dejal.

»A kam naj grem, gospod?« je vpra- šala vdova.

»To me prav nič ne briga! Dovolj časa ste imeli, da bi si poiskali dru- go stanovanje. Samo še teden dni ča- sa vam dam, potem morate oditi. Po- slednjič vam povem.«

Giuseppina je začela jokati, mali Carlo, ki se je obeh mož močno pre- strašil, se je pa stisnil k maternemu krilu in prišel na vse grlo kričati.

Teda so se odprla vrata in v sobo je stopilo lepo, vitko dekle. Zdelo se je, ko da bi samo sonce posijalo v bomo kočo. Njene sijoče oči so se za- trenutek vprašujoče ustavile na gospo- darju in njegovemu sinu, potem je stopila k materi, kakor da bi jo ho- tela varovati.

»Arabella, vzemi otroka in ga od- nes ven,« je jo zaprosila mati.

Mladi mož, ki je Arabello kar poži- ral z očmi, je zdajci veselo presenečen vzkliknil:

»Ti si Arabella? Jaz sem Marino, ali se spominjaš?«

Arabellin od sonca porjaveli obraz se je zjasnil.

»Vi ste Marino?« je presenečeno vzkliknila. »Seveda se še spominjam, saj imam tudi vašo stekleno kroglo še shranjeno.«

To rekoč je iz života vzela zvito ru- tico in z nje izvila stekleno kroglo.

Marinov oče je strmel v oba mlada človeka in ni mogel razumeti njunega razgovora. Zdal se je Marino obrnil k njemu in dejal:

»Ali se spominjaš, kako sem tisti večer pred najinim odhodom v Ame- riko, padel v ribnik in bi bil gotovo utonil, če me ne bi rešila neka deklica. Ta deklica stoji zdaj pred teboj.«

»Da, spominjam se,« je dejal njego- v oče, kratko pozdravil, ter odšel iz hiše.

»Zdravstvuj,« je dejal Marino Ara- belli, ji stisnil roko in odšel za njim.

Naslednji dan je pismonoša prinesel Giuseppini pismo in zavitek. S tre- sočimi se rokami je pismo odprla in ga prebrala. V njem je pisalo:

»Spoštovana gospa Giuseppina!

Ker je vaš hči nekoč rešila mo- jemu edinemu sinu življenje, vam do- volim, da še dalje ostanete v hišici in vam obljubim, da vas nikdar ne bom poslal na cesto. Dovoljujem se vam poslati zavitek, v katerem je ne- kaj peciva in kos mesa. Pripravite iz njega kosilo, da se boste z otroki enkrat pošteno najedli. Dober takti- Poz

Moderna meščanska morala

Kdo krade v ameriških hotelih?

Brisače, rjuhe, odeje, ure, pribor: vse pride »boljšim« ljudem prav

Naiboli organizirani ameriški hoteli imajo izvrstno urejene kartoteke s slikami in natančnimi podatki vseh znanih lopovov. Toda poklicni vlomilci niso največje zlo, pred katerim trepetajo ravnatelji ameriških hotelov. Glavno breme teh hotelov in povzročitelj največjih izgub je — spoštovani meščan. Prekrški te vrste hotelskih gostov se posebno težko obentijo v vojnem času, ko hoteli niso zmožni nadomestiti hotelskega inventarja.

Preteklo jesen so v največjem čikaškem hotelu priredili slavnostno pojedino, ki ji je prisostvovalo 1200 uradnikov iz najrazličnejših uradov iz najrazličnejših mest. Za to priložnost je uprava hotela dala natanko presteti vsak kos jedilnega pribora, preden so ga položili na pogrnjeno mizo. Ko so po končani pojedini pribor spet presteli, je manjkalo 387 srebrnih garnitur.

»Naiboli gostje« so velikokrat največji grešniki. Večina izgub nastane nekako takole: Gost pospravlja čevlje v kovčeg. Vzel bo zato hotelsko brisačo in zavil čevlje vanjo, da ne bi umazal perila, ki ga je bil že zložil. Tudi liuba soproga ima še nekaj prostora v kovčegu. Ozrla se bo po sobi, odkrila ljubko sliko, ki bi bila kakor nalas za njeno gospodinjstvo, in jo menj ni tebi nič spravi v kovčeg. In da bi slika v kovčegu dobro ležala in se ne bi poškodovala, jo hitro pokrije še z drugo hotelsko brisačo... Izgube, ki nastanejo na ta način, so ponekod ogromne.

Sola za hotelske knjigovodje je pred kratkim sestavila seznam ukradenega perila, ki so ga odnesli gostje 26 večjih ali manjših ameriških hotelov s skupno 19.500 sobami. Po tem seznamu je v enem letu izginilo:

	vrednih
208.428 brisač	26.053 dol.
26.412 rjuh	22.013 "
58.200 fotirjk	18.157 "
34.320 podglavnih prevlek	7.865 "
1.256 odej	6.930 "
1.257 predpostelnicov	3.816 "
7.692 rogoznic za kopalnice	3.525 "

337.565 kosov perila, vrednih 90.000 dol.

V USA je 15.851 hotelov z 1.275.186 sobami. Če bi bil odstotek izgub povsod tolikšen kakor v gornjem primeru, bi na leto izginilo več kakor 16.800.000 kosov perila in skupni vrednosti 5 milijonov dolarjev.

Ravnatelji uglednih hotelov pravijo, da so njihove izgube zaradi takšnih tatvin šestkrat večje kakor izgube manjših hotelov. Ljudje, ki stanujejo v velikih hotelih, jemljejo pogosto s seboj perilo ali srebrnino iz istega vzroka, iz katerega so poprej jemali Indijanci s seboj kot trofejo skalpe. Radi bi namreč svojim znancem in prijateljem dokazali, da so res stanovali v tem hotelu. V enem največjih čikaških hotelov so izračunali, da odnese povprečno 2.700 gostov na mesec 2.700 brisač in približno 1.800 kopalnih rjuh. V enem letu na pokradejo za svojih 25.000 dolarjev srebrnega jedilnega pribora.

V nekem uglednem newyorškem hotelu so ob otvoritvi postavili v vsaki sobi dragoceno uro. Preden je minilo 14 dni, je že izginilo 342 ur. Glasoviti William-Spoke-Hotel, ki ima 76 sob, si je omislil dragocene pepelnike. Takoj v prvem mesecu jih je izginilo brez sledu 11 tucatov. Nek mladi častnik, po poklicu hotelski strokovnjak, je bil pred kratkim povabljen k neki družini. Pri tej priliki je ugotovil, da so vsi srebrni pladnji, ki so jih rabili na tej pojedini, last niemu dobro znane hotelu. Gospodinja mu je tudi z nasmehom pritrdila, da je leta in leta redno obiskovala dotični hotel. O priliki vsakega obiska sta si dala z možem vsaj enkrat prinesiti kosilo ali večerjo v svojo hotelsko sobo. Pri tej priložnosti je vedno zavila en srebrni pladenj in ga odnesla s seboj domov.

Pred kratkim sta v nekem znanem čikaškem hotelu zmanjkali dve odeji. Hišni detektiv je preiskal prtljago dam, ki sta stanovali v omenjeni sobi. Odeji je našel, toda žal že prikriti za jutrnji halji. Pri odhodu sta dami v svojem hotelskem računu našli med drugim tudi postavko »Dve odeji — 28 dolarjev«. Plačali sta brez ugovora in šli.

Boljša hotelska podjetja v kopališčih se zavarujejo pred takšnimi tatvinami in nepoštenostmi. Preden prevzamejo naročilo za sobo, se natanko informirajo o denarnih razmerah in osebnih in moralnih lastnostih naročitelja: preden naročilo potrdijo, poznaio svojega gosta bolje kakor sam sebe pozna. Toda povprečni hoteli si tega luksusa ne morejo privoščiti, in zato pokradejo v njih hotelih stvari v vrednosti več kakor 10 milijonov dolarjev.

Coronet, Chicago

Celotno prebivalstvo vzhodne Prusije se je prostovoljno javilo na delo in koplje profilankovske jarke

Mravljišče — država najpridnejših žuželk

Da se višje razvite živali družijo v črede in tvorijo čisto različne skupnosti, o katerih ljudje nimašo niti pojma, se nam ne zdi posebno čudno, da pa imajo čut za skupnost manjše živali, ki jim navadno ne pripisujemo posebnih umskih zmožnosti, je vse-kako zelo zanimivo. Ta čut skupnosti je naiboli razvit pri mravljah, ki tvorijo tako velike skupine, da že lahko govorimo o državah. V njih imajo mravlje prav vse umsko urejeno, kakor da bi pri gradnji sodeloval človek.

Da to zadržano življenje pri mravljah ugotovimo, moramo seveda imeti nekoliko potrpljenja. Sesti moramo pred mravljišče in opazovati to venomerno vrvenje sem in tja. Potem se bomo kaj kmalu prepričali, da imajo te male živalce umno urejeno državo, v kateri ima vsak član odmerjeno svoje delo.

Mravlje-delavke hodijo zmerom skoz en in isti izhod mravljišča, hite na določeno mesto, potem pa prinesejo travne bilke, zrna ali podobno in vse to spet položajo na nek določen prostor. One največje pripomorejo k temu, da postaja njihova država z dneva v dan večja in močnejša. Delavke se med seboj spet dele v one, ki so močnejše in opravljajo težje delo in v one, ki so manjše in opravljajo lažja dela. Med delavkami navadno tekaio sem in tja srednje velike mravlje. Človek bi mislil, da hodijo brez cilja, tako vsemerno se obračajo zdaj na levo, zdaj na desno. In vendar ima tudi njihovo tekanje svoj smoter. Te mravlje izraja v mravljišču vloga vojakov. Branijo ga pred sovražnikom in so pripravljene vsak trenutek žrtvovati samo sebe skupni koristi v prid.

Tako vlada v mravljiščem gnezdu popolno soglasje dela. Vsak član njihove države ima strogo določen posel. Posamezne ceste iz mravljišča vodijo v najrazličnejša delovna področja. Tako lahko potrpežljivo opazovalec ugotovi, da hiti neka določena vrsta mravelj zmerom proti nekemu drevesu, da krenejo po njem navzgor in se porazdelijo po vejah in veicah do najskačnejših listov, kjer goje svojo »domačo živinico«, namreč listne uši, ki jim dajejo neki sladki sok in jih približno prav toliko pomenijo kakor nam krave mlekarice. Ko se mravlje do silega napijejo tega soka, krenejo spet domov, da ponesejo še drugim lačnim tovarišcem poslastico.

Mravlje sploh niso sebične in same zase prav za prav ničesar ne zahtevajo. Vse njihovo delo velja skupnosti. Vse njihovo stremenje obstoji v tem, da vzgoje zarodu potomce, ki bodo dalje tvorili rod. To je glavno delo vseh. Samice uživajo v mravljišču državni posebne predprave. Njim ni treba delati drugega, kakor leči jajčeca. Da se iz njih razvijejo popolne živalce, poskrbe delavke, izvežbane v tem poslu.

Iz jajčec se najprej izležejo ličinke, ki so spočetka še majhne in neobgijene, potem pa se ob skrbni negi delavk kaj kmalu opomorejo in zrastejo. Ko pride njihov čas, se zapredujejo v kokone, v katerih se potem dovrši tisti čudežni razvoj do popolne žuželke. To se sicer lahko sliši, a vendar bi se ta razvoj brez pomoči odraslih mravelj ne dovršil tako popolno. Mravlje prav dobro vedo, kak-

šnji sovražniki preže na njihov zarod. Predvsem jih morajo obvarovati vlagre, nesnage in bolezn. Zato jih tako skrbno prenašajo zmerom na sveži zrak, sonce in pazijo na snago.

Ko se je živalica v kokonu razvila, delavke pregriznejo kožico, ki jo obdaja in pomagajo živalici, da pride iz svoje »vrčice«. Iz kokona prileze vojak, samica, samec ali delavka — naiboli čudno pri vsem tem je to, da mravlje znajo vzgojiti prav takšen rod, kakršnega njihova država naiboli potrebuje. Ta njihova zmožnost je pa vsekako skrivnost narave, ki ji človek ne more priti do dna.

Vse to se dogaja globoko pod zemljo. Zgoraj ob vhodu v mravljišče pa stoji straža in budno pazi na vsako malenkost. Brž ko preli nevarnost, dasta vojaka alarmni znak. To storita tako, da se s tipalkami dotakneta mravlje, ki jima je najbliže. Ta pohiti dalje, se dotakne druge ta spet tretje in tako dalje. Tako v nekaj trenutkih vse mravljišče ve, da preli državci nevarnost. Vse je na nogah in budno pazi, kaj se bo zgodilo. Vojaki se po-

Arheološka anekdota

Pred prvo svetovno vojno je v Trstu živel profesor Moser, priljubljen in prijazen človek, ki je na tržaški gimnaziji poučeval naravoslovje. V prostem času je bil profesor Moser kaj navdušen starinoslovec in je razkopaval pri Nabrežini na Krasu, prepričan, da bo na tem mestu izkopal važne zgodovinske najdbe. Tudi delavci si je nadel, ki je vsak dan po nekaj ur kopal zani, on sam je pa enkrat na teden prišel iz Trsta gledat ali je kaj novega.

In vselej, ko se je vrnil s takšnega izleta v Trst, je prinesel s seboj par črepinj ali par starih kosti in jo kar naravnost z vlaka mahnil v gostilno, kjer je bilo zbrano stalno omizje. Potem je profesor Moser svojim znancem navdušeno kazal izkopnine in jim razlagal njih pomen.

Ko je nekega dne profesor Moser spet kopal na Krasu, je z lopato trčil ob nekaj trdega. Še počasneje in opreznije je začel kopati, dokler ni končno izkopal nekega predmeta. Skrbno ga je očistil prsti in si ga natančno ogledal. Bila je to prekrasna stara pipa, z latinskimi besedilom. In profesor Moser je osuplo prevedel: »Julij Cezar svojemu slovitemu raziskovalcu profesorju Moserju v znak hvaležnosti!

Baje je profesor Moser od tistega dne opustil svojo arheološko prav tako pa tudi svoje stalno omizje.

10letni junak

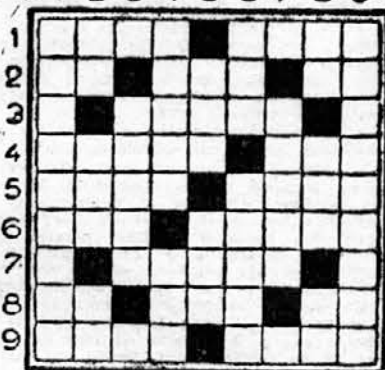
Iz Frankfurta poročajo o junaškem fantu, ki je svoja dva mlajša brata rešil golove smrti.

Mati tega 10letnega dečka je ta dan šla v mesto po opravkih, ko je zatuhla sirena v znak, da se bližajo sovražna letala. Deček je takoj vzel v naročje najmlajšega brata, starega komaj pet mesecev, in se z njim ter 6 let starim bratcem podal v hišno zaklonišče.

Naključje je hotelo, da je bomba zadela hišo in da je delno zasula tudi zaklonišče. V tem delu zaklonišča je

Križanka šte. 35

1 2 3 4 5 6 7 8 9

POMEN BESED

Vodoravno: 1. Padavina. Nosi socialno, ne pa tudi biološke odgovornosti. — 2. Števniki. Vodna žival. Medmet. — 3. Varuh. — 4. Prevara. Števniki. — 5. Pustna šema, oponašajoča kobila ali kozla. Neroda. — 6. Podoba. Ima velike uči. — 7. Starorimsko pristaniško mesto. — 8. Veznik. Veznik. Medmet. — 9. Daje moko. Onemogla jeza.

Navpično: 1. in 9. Obe sta slabi, če ju vladajo slabi ljudje, 1. pa za nezrele državljane sploh ni. — 2. Osebn. zaimek. Ni voda. Medmet. — 3. Moško ime. — 4. Špohtni prostor. Oblika pomožnega glagola. — 5. Ne poravna kupnine. Oblika pomožnega glagola. — 6. Več vidijo oči od njega. Števniki. — 7. V čislh pri otrocih. — 8. Veznik. Daje toploto. — 9. gl. 1. navpično.

Rešitev križanke šte. 34

Vodoravno: 1. Amon; kura. — 2. tega; Adam. — 3. Otakar; do. — 4. mar; rapir. — 5. enota. — 6. nekam; nos. — 7. et; papiga. — 8. »Besie; okel. — 9. oris; kalo. Navpično: 1. atom; nebo. — 2. Meta; eter. — 3. ogorek; si. — 4. nák; napis. — 5. aroma. — 6. karat; pok. — 7. ud; panika. — 8. radi (prav; zaradi); ogel. — 9. Amor; salo.

zasulo tudi oba starejša dečka. 10 letni dečko se je hitro izkopal izpod ruševin in je nato, čeprav sam ranjen, izkopal še mlajšega, 6 let starega brata. Čeprav sta bila oba ranjena in izčrpana, sta nadaljevala odkopavanje in sta sama, brez tuje pomoči srečno odkopala še nekega zasutega vojaka. Moremo si predstavljati, kako srečna je bila mati, ko se je vrnila iz mesta in je našla vse otroke žive.

Tkanine iz goveje dlake

Letos so v Nemčiji poskušali striči živino in nieno dlako predelati v razne svrhe. Ta poskus se je baje kar dobro obnesel. Pri tej priliki so ugotovili, da takšno striženje ni škodljivo, in so lastniki pripravljeni tudi prihodnje leto odstopiti svojo živino za nadaljevalne poskuse.

Vsega skupaj so postrigli 500 glav mladež goveda, starega 6 do 20 mesecev. Vsaka žival je dala povprečno po 450 do 550 gramov dlake, dolge 12,1 do 16,8 mm. Da so dosegli boljšo kakovost dlake, so več dni pred striženjem živino temeljito očistili in sčesali.

Na neki razstavi so potem pokazali, kaj se iz takšne goveje dlake lahko naredi. Med drugim: odeje, tkanine, finešne in boli grobe rute, odeje za govedo, copate itd. Govejo dlako so spredli pomešano z volno. Kakovost izdelka je baje dobra in trpežna ter jo nestrokovnjaki težko loči od grobejših volne.

Citrona severa

Na jesenskih jzprehodih pogosto naletimo na grm jerebke, ki je zelo obudovan zaradi lepote svojega rdečeoranžnega grozdčja. Že v starih časih so jagode jerebke uporabljali s pridom pri izdelavi žganja in kisa, ki jima je jerebika dala izredno aromo in moč. Zadnja desetletja so ta drevesca in grmičevje le zaradi okrasa sadili, ptice so pa kaj rade jeseni ali pozimi nabirale svetlikaioče se jagode.

Danes v času vojne ima jagoda jerebke zaradi citrionove kisline in vitamina C prav poseben pomen. Razlikujemo pa dve vrsti jerebke: Zlahtno in divjo jerebiko. Sok sladke ali zlahtne jerebke prekaša celo citriono. Sok jerebke prekaša citriono sok ne samo po vsebini kisline in vitamina C, temveč tudi po okusu. V sto litrih citrionovega soka je 5,5 l citrionove kisline, medtem ko je v isti količini jerebikovega soka 7,5 l citrionove kisline. Kar se na liče vsebine vitamina C ga je v jerebikovem soku 6 krat toliko kakor v citrionovem. Iz 100 kg citrion pridobijo 38 do 40 l soka, iz 100 kg jerebke pa 45 do 100 l soka. Pridobivanje jerebikovega soka je v gospodinjstvu nemogoče, ker so za to potrebni prav posebni tehnični pripomočki.

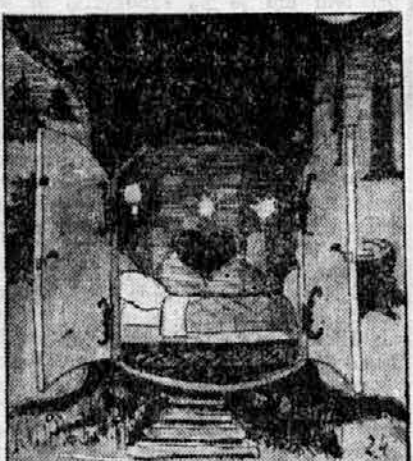
Jagode jerebke zmlejejo med kamni v kašo, nakar jih v hidravlični silskalnici stisnejo. Tako pridobijo iz 100 kilogramov jagod 55 kg soka. Ta sok nato zgostijo v veliki brezračni posodi in pri toploti 37°C v 15 l jerebikovega koncentrata, ki se ne kvari. Za enkrat izdelujejo ta sok v Nemčiji samo za vojaštvo, mornarico, bolnišnice in zdravilišča, torej za vojno važne ustanove.

Pri tej priliki naj omenimo še to: Nekemu tovarnarju za slaščice v nemškem mestu Beyreuth se je posrečilo posušiti jerebikove jagode. Te suhe jagode so po svojem okusu zelo podobne rozinam. Kakor se iz tega razvidi, je jerebika kaj koristna rastlina, ki nam v vojnem času daje še več ko citriono.

TRI BOTRICE

Napisala in narisala Ludovika Terčkova

Pot se je vila med starimi hrasti v vse gostejšo lemo. Kar zasliši Marjetica na tleh žalostno čivkanje. Ozira se in išče z očmi v gostem mraku, a ne vidi ničesar. Skloni se in tiplje z rokami po tleh in najde prevrjeno gnezdo in pod njim šest golih ptičkov. Brž jih zloži v gnezdo, poišče grm in gnezdo pritrdi vanj. Tedaj pa zavri med vejevjem in pred zavzeto Marjetico stoji prijazen starček, belolas, oblečen v pernat haljo. »Ne boj se me, Marjetica!« jaz sem kralj vseh ptičkov, ki žive po dolinah in gorah. Tvoje botrice so me prosile, naj ti pomagam. Kadar boš v sili, zapiskaj na to piščalko in rešil te bom. Nocoj si že trudna in postelja te čaka.« To reki dvigne roke pred mogočnim hrastom in glej! V vollem hrastu je bila mehka postelja, za Marjetico postlana in kresničke so razsvetljevale lemo. Marjetica se zahvali starčku, leže spat in zaspi. Ko jo je rano sonce zbudilo, ni bilo ničesar več, ne hrasta, ne postelje v njem. Ležala je na mehkem mahu.

DALJE PRIHODNJE

Anetla se je ob takih prilikah celo zaklenila v svojo sobo. Izohod iz parka je bil dobro zaprt in leskev zaklenjena. Bilo ni torej nobene možnosti pobega.

Sonja je bila s tem novim položajem iskreno zadovoljna in skoraj vselej se je podala na malo vzpetino, od koder je mogla videti daleč čez park in obzidje vse tja do morja. Onstran zidu je pa vodila mimo vozna pot, po kateri so včasih, a zelo poredkoma prihajali z vozovi kmetije v svoje v bližini ležeče vinograde, sadovnjake in gozdove. Vendar je vodila pot dalje tako tesno pod zidom, da je bilo mogoče mimoidoče le slišati, ne pa tudi videti.

Tako je sedela Sonja potem spet nekega dne na klopi nad vzpetino v bližini zidu, medtem ko je Anetla spala v svoji sobi kakor običajno. Hrepeneče so plavalji njeni pogledi v daljavo in ne da bi se zavedala kdaj, je pričela peti svojo najljubšo slovensko pesem: »Dekle, daj mi rož rdečih...«

Sladko in hrepeneče je zvenela pesem čez zid in se izgubljala tudi

Od palač

VAN KAIT

ZOBNA KREMA

tjaven čez zid na pot. Toda ko je dopela prvo kilico, je nenadoma presenečeno planila kvišku in vsa vztrepetala od vznemirjenja, kajti od onstran zidu ji je kakor v odmev zazvenelo na ušesa:

»Rož rdečih dekle nimaš, rožmarina tudi nič, žalostno je srce moje, žalosten sem jaz fantič.«

Sonja se je morala z obema rokama zgrabit za srce. Ali je sploh res, da sliši drugo kilico le pesmi od onstran zidu? Kako bi bilo to sploh mogoče? Kdo naj bi jo pel? Kako bi mogel priti v to samo to človek, ki bi znal slovensko peti? Slovenec? Ne, saj ni, ni mogoče... Vendar se je spet pomirila in zaklicala:

»Kdo prepeva slovensko pesem? Ali ste Slovenec?«

»Da, Slovenec sem,« je odgovoril moški glas od onstran zidu. »Ali ste sami tam?«

»Da, da, sama sem,« je vzkliknila Sonja in postala še bolj razburjena.

»O, prosim, pomagajte mi! Zaprla sem v tej graščini in v veliki nevarnosti.«

»Počakajte le nekaj minut, takoj bom pri vas,« je odgovoril moški glas od onstran zidu.

Sonja se je trepetajoče ozrla po poli, ki je vodila tja od gradu, toda Anetla ni bilo na spregled. Spala je v svoji sobi. Potem se je spet ozrla proti zidu in zaslišala ukaz:

»Pazite!«

Tedaj je priletela čez zid palica, na katero je bila pritrjena močna vrvi, in moški glas je naročil:

»Vlecite, prosim, za vrvi tako dolgo, dokler ne bom dejal, da je zadoštil.«

Sonja je še vedno trepetoč po vsem telesu od prijetnega presenečenja stekla k zidu, prišla vrvi in jo vlekla, pri tem pa takoj opazila, da vleče navzgor po drugi strani neko stvar. Ko je stvar privlekla do vrha zidu, posejanega s steklom, je zagledala moški površnik, in ko je po-

MED TRNEM IN CVETJEM

* LJUBEZENSKI ROMAN V DVEH DELIH *

vršnik legel na steklo, je glas od onstran ukazal:

»Dovolj! Privežite sedaj vrv na oni strani za kako drevo tako trdno kot le morete! Zavozlajte jo tako trdno, da bom mogel po vrvi plezati na zid!«

»Da, da... takoj!« je vzkliknila Sonja.

Potem se je naglo, čeprav z drgetajočimi rokami, lotila privezovanja vrvi za bližnje drevo. Ko je bila gotova, je zaklicala neznanu:

»Vrv je pritrjena.«

»Hvala!« je odgovoril moški in nekaj trenutkov nato je že zagledala na vrhu zidu dvojico krepkih moških rok. Sonja je spreletel tesnobni strah. Komu je pomagala čez zid? Ali ni tisti neznan moški morda zločinec, ki prihaja le zato, da bi vdrl v grad in ga izropal?

Toda ta strah jo je prevzel le za trenutek. Takoj nato je že zagledala na zidu krepko postavo mladega moškega, zagorelega od sonca in kostanjelasega ki se je s skokom pognal k njej v park in obstal pred njo. V Sonji so vztrepetali vsi živci. Potem je planila k njemu in vzkliknila:

do bornih bajt

VAN KAIT

KREMA EMOLIENTE

»Gospod Boris! Gospod Boris!«

»Sonja Bregantova? Da, to ste vi!« je izločeno vzkliknil moški, pograbil njeno roko in ji jo poljubil, rekoč:

»Tu sem in gorje mi, ki bi vam hotel skriviti le las na glavi.«

Sonja ni mogla odvrniti pogleda od njegovega obličja in zdelo se ji je, da zopet le sanja. Spoznala ga je takoj, čeprav je bil med tem postal iz mladeniča dozorel mož. Pa saj je bil po vsem svojem izrazu še vedno čisto tak, kakor tedaj, ko se je igral z njo v vrtu očetove vile. In vsa prevzela je šepetala:

»Gospod Boris — ah, da — vi ste gospod Boris. Samo nebo vas je poslalo. Zdaj sem rešena iz te ječe.«

Njena roka je ostala v njegovi in še vedno trepetala, on pa jo je vprašal:

»V kakšni nevarnosti ste gospodična Sonja? Toda ne, pojdiva prej do klopi, saj trepetate po vsem telesu!«

»Zaprta sem v tem gradu, gospod Boris,« je rekla Sonja. »Razen mene živi tu samo še stara služabnica, ki me straži. Na tefin ukaz so me pustili tu in mi dejali, da ne bom nikoli več smela zapustiti te samote. Zakaj, tega ne vem. Vem samo to, da me teta in sestrčina sovražita. Stara Anetla pa mi hoče dopovedati, da nisem Sonja, ampak Vera, hči tete Lydie. Grozi mi z norišnico, če se bom upirala.«

»Ubog otrok!« je vzkliknil Boris in solze so mu obile lica. V trenutku je vzplamtela v njegovem srcu vsa prejšnja podzavestna tajna ljubezen do tega lepega dekleta, ki ga je spominjalo po očeh in vsem bitju njene matere Ane, katero je bil v svoji deški mla-

dosti občudoval kot najlepšo žensko, kar jih je poznal. Da, zdaj je čutil, da jo ljubi in je prav za prav vedno iskal le njo. Pa tudi ona je trepetala ob njem v najglobljem čustvu hrepeneja svojega čistega srca, ko ga je znova vprašala:

»Zakaj so me tu zaprli? Prav nič ne vem, da bi bila kaj zakrivila.«

»Tako vam bom pojasnil,« je dejal Boris. »O, blagoslovljen bodi trenutek, ko se je vzbudil v meni dvom. Toda preden nadaljujem, mi povejte, kje je vaša paznica?«

»V gradu,« je odgovorila Sonja. »To je edina ura dneva, ko smem biti sama v parku. Ko gre po kosilu k počitku, mi dovoli sprehod brez nič, kar ve, da ne morem pobegniti čez te zidove, da bi mi pa mogel priti kdo od zunaj na pomoč, na to ne misli in bilo je do tega trenutka tudi izključeno.«

»Ali je ves park obdan s tako visokim zidom?«

»Ves, in v zidu so le ena sama vrata, katerih ključ hrani Anetla vedno pri sebi.«

»Del obzidja sem si ogledal že včeraj,« je povedal Boris. »Spodaj pri najmniku sem izvedel, da živi v gradu samo neka stara služabnica z Bregantovo hčerko Vero in da je dohod v grad vedno zaklenjen, razen ob dnevih, ko prinaša najmnik ob določeni uri živila. Ker nisem hotel čakati do sobote, ko se bodo vrata spet odprla, sem si preskrbel vrv, iz katere sem si spletel lestev in se danes spet napotil sem, da bi kje

povsod poznan

VAN KAIT

KREMA RAPIDA

našel primerno mesto za preplezanje zidu. Prav ko sem iskal tako mesto, sem zaslišal vašo pesem in vedel takoj, kdo jo poje. Vedel sem tudi, da niste Vera, ampak Sonja, saj le vi znate tu naš jezik.«

Sonja ga je razvnelo poslušala, toda nenadoma se je spomnila svojega položaja, svoje osamljenosti in nesrečne usode in dejala:

»Ah saj je vse brez smisla! Vi dobro veste, da sem otrok greha in sramote.«

»Kdo vam je to dejal?« je vprašal Boris.

»Vera mi je povedala tisti dan preden je stric Lojze umrl. Toda vsi drugi so me tu sovražili, ker sem jim bila na poti kot dedinja premoženja gospoda Frana Breganta. To mi je povedala Vera tudi šele tisti dan in mi dejala, da nisem hči Franova in mi je zapustil svoje premoženje samo zato, ker sem pred zakonom vendarle nosila Bregantovo ime. Ni me pa hotel imeti poleg sebe in nikoli več videti od trenutka, ko ga je moja mati zapustila. Moja uboga, izgubljena mati! Ah, pa saj veste vi sami vse to bolje kakor jaz. Hvala vam in gospe Marjani, da sta bila v mojih otroških

letih kljub temu tako dobra z menoj! Zato sem tudi vedno toliko mislila na vaju in verjela, sama ne vem zakaj, da me boste prav vi nekoč rešili. Kaj ne, da me ne boste pustili tu, čeprav me morda tudi vi prezirate?«

Po tej izpovedi je še bolj zahtlela, on pa jo je potegnil k sebi in pobožal po lasih, kakor pred dolgimi leti, ko je bila še otrok. Ko da išče pri njem vse sreče, se je tesno pričela k njemu in mu naslonila glavo na prsa, on pa je giniten dejal:

»Uboga moja Sonja! Koliko ste morali pretrpeti, in vse po krivici! Koliko zla so vam povzročili ljudje, celo vaš oče sam, čeprav vas je tako zelo ljubil. Toda potolažite se. Tudi on je uvidel, da vam je storil krivico in se prepričal, da ste res njegova hči.«

»Ali je to mogoče?« je začudeno in vzradoščeno obenem vprašala Sonja.

»Res, gospodična Sonja.«

»Moj ubogi oče! Od vsega gorja mi je bilo najhuše to, da ni moj oče. Vse do tistega dneva, ko mi je Vera v svojem sovražstvu odkrila skrivnost mojega rojstva, sem trpela ob strašnih mislih, da moj oče ni moj oče. Ah, gospod Boris, ali ste nemara prišli sem zato, ker vas je moj oče poslal pome?«

»Uboga moja Sonja!« je žalostno vzkliknil Boris, Sonja se je pa vzradostila:

»Tako ste mi pravili tudi tedaj, ko sem bila še majhna, pa nisem vedela, zakaj naj bi bila uboga. Torej me noče moj oče še domov?«

»Zdaj vam moram povedati nekaj zelo žalostnega, zelo žalostnega.«

»Samo povejte mi!« je vzkliknila Sonja in se ga še tesneje oklenila.

»Vaš oče je mrtev, Sonja.«

»Mrtev? Moj Bog! Torej ga ne bom nikoli več videla?«

je naš VAN KAIT.

VAN KAIT

SHAMPOO

»Nikoli več, uboga moja Sonja. Ali tega niste vedeli? Ali vam nih tega niso povedali, da je vaš oče umrl? Neizmerno se je veselil, da vas bo spet videl. Pisal je gospodu Lojzeu, naj vas nemudoma pošlje v Ljubljano, ker se je prepričal, da ste njegova hči. Tisto pismo je prejel tik pred smrtjo. Gospa Lydija ga je dobila na njegovi postelji, ko je prišla k njemu in opazila, da je mrtev. Tako je vsaj sama povedala.«

»Moj Bog! Bila je tako neusmiljena, da mi niti tega ni povedala!«

»Za to je imela svoje vzroke,« je rekel Boris. »Iz istih vzrokov vas je tudi pustila tu in vam postavila Anetlo kot paznico, da ne bi pobegnili. Moj oče vam je še pred odpočitvenim gospe Lydie od tu brzojavil, da je gospod Fran Bregant nenadoma umrl.«

»Kako neusmiljeno, kako neusmiljeno! Tako nenaglo je umrl moj oče?«

»Zadela ga je kap, najbrže zaradi razburjenja, s katerim vas je pričakoval domov. Ljubil vas je vsa leta, toda ni se hotel vdati svojim čustvom, ker se je bal, da niste njegova hči. Toda vse to boste izvedeli pozneje. Zdaj vam moram najprej razodeči, zakaj so vas tu zaprli. Gospa Lydija je v Ljubljani, in z njo — Sonja Bregantova.«

»Sonja Bregantova sem vendar jaz!« je presenečeno vzkliknila Sonja.

»Da, prava Sonja je tu, toda ta Sonja bi morala biti po volji gospe Lydie Vera Bregantova, zato da bi se napačna Sonja polastila dediščine, ki pripada pravi Sonji.«

»Moj Bog, saj to je vendar sleparija!« je dejala Sonja.

»Da, sleparija in zločin, za katerega se bosta morali obe pokoriti,« je prihrdil Boris. »Dvom se je pojavil najprej v meni in nato v gospe Sušnikovi. Nagonsko sem začutil, da tista, ki je prišla v Ljubljano, ni prava Sonja, tista, na katero sem vsa ta dolga leta tako često mislil in jo pričakoval. Pa tudi gospa Sušnikova je to začutila. Potem sva spoznala mnoge znake, ki so najin sum potrdili in nazadnje dokazali, da Sonja v Ljubljani ni Sonja, ampak Vera. Pred vsem sem to spoznal po očeh. Vaše oči, da, teh ni mogoče zamenjati.«

Sonja se je tedaj ozrla vanj in v njem je vzkipele nenadoma v živo zavest vse njegovo hrepeneje po njej. Nič več se ni mogel obvladati, nič več ni mogel skrivati svoje ljubezni. Prišel jo je še tesneje k sebi in dejal:

»Te oči ljubim in vas ljubim. Sonja! Ljubil sem vas vedno. Ah, oslanite pri meni! Nikoli več vas ne izpustim iz rok. Ali hočete ostati vedno moja, Sonja?«

Sonja mu je ovila roke okoli vratu in se ni nič branila, ko jo je pričel poljubljati. Začutila je neskončno blazenost in v trenutku je bilo pozabljeno vse, kar je pretrpela v dolgih letih svojega življenja v Breganti in v zadnjih dneh, ko je z grozo doumevala, da je jetnica in v nevarnosti, da jo oropajo za vselej svobode. Prišel je on, ki ga je v sanjah vedno pričakovala. Ali ji ni bil njen oče sam v sanjah razodel, da bo Boris tisti, ki jo bo rešil ječnjaštva? Da, on in nihče drug. Ljubila ga je vedno, čeprav se do tistega trenutka tega ni razločno zavedala. Zdaj pa je čutila, da je ona njegova in da je on njen.

»Ali se zavedaš, Sonja moja,« je naposled spet spregovoril Boris, »da

EVO

PRALNI PRAŠEK

pere brez mila

pomeni to najmo združitev za vse življenje? Ali hočete biti zares moja — moja sladka ženica?«

»Ah, da, da, moj dragi Boris!« je vzkliknila Sonja vsa razvnela. »Tako lepo je pri tebi. Drži me! Ne izpusti me več!«

Znova se je privila k njemu in ga sama poljubila, on pa ji je odgovoril:

Dalje prihodnjé

KULTURNI TEDNIK

Marija Skalna »September«

V torek 31. oktobra je bila v naši Drami krstna predstava Marija Skalna drame »September«. Pisatelj, ki je man pod tem psevdonimom posebno po svojem naglo razprodanem romanu »Rina« (Dobra knjiga) prikazuje pod simboličnim naslovom »September« realistično zasnovano tragedijo jesenske ljubezni glavne junakinje Pavle Poljščakove. Postavljena v naše meščansko življenje v času tik pred sedanjo vojno, je drama motivno tragedija ženske »nevarnih let«, kar sicer ne vnaša v dramsko literaturo novih problemov, jih pa rešuje na originalen in odskočno močno učinkovit način.

Med maloštevilnimi slovenskimi izvirnimi odskimi deli iz meščanskega miljea se odlikuje Skalanovo po tem, da je zagaleno odskočno tehnično kar vzorno in da se v njem stalno stopnjuje dramatično doživetje, posebno v drugem dejanju, a tudi še v tretjem, zaključnem. Tako je »September« res odskočna, ne knjižna drama, kakor je večina naših dosedanjih. To dokazuje, da razpolaga avtor z močnim dramatičnim čutom in zrelim poznavanjem odskočne tehnike.

Druga odlika Skalanove drame je v karakterizaciji nastopajočih oseb, četudi niso vse izdelane do zadnjih konsekvenc. Najbolj plastično in dosledno je podana glavna junakinja Pavla Poljščakova. Dovolj karakterno dognani so daleč liki njenega moža inž. arh. Poljščaka, njene prijateljice Marie Soljanove in zanimivega zdravnika dr. Škodnika, deloma tudi njene hčere Anetla, a manj dognani so morda liki inž. Makovega in oseb epizodnega značaja.

Tretja odlika je v psihologiji, ki je podana prepričevalno, in končno še v etiki, ki preveča celokupno delo. Tragedija Pavle Poljščakove učinkuje sugestivno, kar je potrdilo opazljivo sočustvovanje občinstva z njeno usodo v tretjem dejanju pri krstni predstavi in golovo tudi pri reprizah. Nekatere manj dognane nesebičnosti Skalanove drame, ki je doživela časten sprejem, bi bilo golovo mogoče izboljšati z nebištvnimi korekturami. Tako n. pr. v tu in tam morda preskopen dialogi itd.

Po vsem povedanem smemo uvrstiti Skalanovo dramo »September« med posrečena slovenska izvirna odskočna dela in moremo upravičeno pričakovati, da ne bo ostalo le enkratno pojav, kakor toliko drugih doslej. Ne dvomno bo dosegla že v tej prvi vrzoritvi lepo število predstav. To zasluži tudi po načinu, kako je podana po režiserju g. Milanu Skrbinku in po igralcih. Režiser je vložil v to zanimivo vprizoritev veliko ljubezni in znanja, a nič manj se tudi niso potrudili vsi nastopajoči, pred vsem ga, Mira Danilova v vlogi Pavle Poljščakove. V tej veliki, mnogo zahtevni in naporni vlogi je dosegla enega svojih največjih uspehov. Da pomagajo z zavestjo do uspeha novemu domačemu delu, so pakazali tudi vsi ostali, ga. Ukmur-Boljarjeva kot Marta Soljanova, g. Sever kot inž. arh. Poljščak, g. Kovič kot zdravnik dr. Škodnik, g. Jah kot inž. Makovec, ga. Maida Skrbinkova kot Anetla, g. Nakerst kot dr. Stemberg, g. Blaž kot stud. iur. Besenbur, ga. Svetelova kot stud. phil. in ga. Puglieva kot sobarica Minka.

Pri krstni predstavi so preleli nastopajoči obilno evetia in pohvale in avtor je bil ponovno klican pred zastor.

70 letnica Ksaveria Meška. Dne 28. oktobra je praznoval v svojem tihem

zatočišču na Dolenjskem 70 letnico plodovitega življenja eden najpomembnejših slovenskih pisateljev starejše generacije, Ksaver Meško. Pisatelj se je rodil 1. 1874. v Ključarovic pri Sv. Tomažu v Slovenskih goricah. Po končani gimnaziji se je posvetil duhovniškemu poklicu in služboval v raznih kraji kot kaplan, župnik in nazadnje dekan. Pisatelj je pričel še pred nastopom moderne v duhu takrat pojavljajočega se naturalizma. Moderna, posebno pod vplivom Canakaria, ga je pa preusmerila v simbolizem, iz katerega se je izoblikoval v idealističnega idilika, ponekod resničnega pesnika v prozi. V tej smeri je ustvaril tudi svoja najpomembnejša dela, ki mu niso prinesla priznanja samo doma, ampak tudi v tujini, saj spada med naše redke v tuje jezike prevajane leposlovce. Najbolj so ga prevajali Čehi, ki imajo v prevodih vsa njegova pomembnejša dela. Poleg proze je pisal Meško tudi pesmi in drame, od katerih so si nekatere osvojile zlasti podeželske odre. Mimo tega je posvečal veliko ljubezni tudi mladinski poeziji in prozi. Meška moramo zato prišteti med zelo množastanske in plodovite pisatelje. Voine raznere ne dopuščajo, da bi slavili Meškovo 70-letnico tako kakor bi bilo treba, vendar se, kakor smo izvedeli pripravljeni tudi časi primerna javna proslava. Mimo tega je pripravila Slovenska knjižnica za ta primer novo izdajo njegovega kolektivističnega zbirke vasi »Na Poljanec«.

Razstava del Milana Radina. V salonu Koe je priredil razstavo svojih slik akad. slikar prof. M. Radin, ki je naša javnost znan s svoje zadnje podobne razstave. Zdaj razstavljenega dela izpričujejo, da se slikar uspešno razvija in dobiva tudi dovoli svojsko nolo. Zanimivo je, da ga zanimajo zlasti kompozicije in portreti: v tej smeri bi utegnil doseči še lep razvoj.

HUMOR

Izkušnja je bila prevelika

»Vprašal sem jo, če bi se hotela z menoj poročiti, ona me je pa namesto odgovora vprašala, kakšne načrte imam za bodočnost. Potem sem ji pripovedoval o tem in onem in naposled omenil tudi, da imam zelo bogatega strica, ki mi bo golovo pomagal.«

»In kaj je potem storila?«

»Poročila se je s stricem in mi postala teta.«

Posebna sreča

Krojač pride z računom h Kodračevim in vpraša služkinjo, če je gospod doma. Na njegovo veliko začudenje izve, da je gospod res doma. Krojač se namuzne, rekoč:

»Potem imam danes res posebno srečo, še kolikrat sem doslej prišel, nikdar ga nisem našel doma.«

»Veste,« se nasmehe služkinja, »včeraj so mi odpovedali službo.«

Koristno

»Pomisli,« pravi Janez svojemu prijatelju, »učim se trebnjati. Ali veš, kako prav mi bo to prišlo?«

»Lahko si mislim,« mu odgovori prijatelj. »A kako se boš neki tega naučil? Zaupaj se meni to skrivnost, saj veš, da tudi jaz doma nikdar ne smem ust odpreti.«

Lovska pozabljenost

Gospod Cvek pride s polnim nahrbtnikom domov in ponosno položi pred ženo dva zajca. Žena ga začudeno pogleda in de:

»Jaka, saj si vzel vendar trnek s seboj, ne pa puško.«

Modrost

Zgodovinar kaže v muzeju skupini mladih žensk razne zgodovinske dragocenosti. Z roko pokaže na neki kip, rekoč:

»Tu vidite zelo dobro ohranjen kip Minerve.«

Ena izmed mladih žensk ga vpraša:

»Ali je bila poročena?«

»Ne,« ji odgovori zgodovinar, saj je bila vendar boginja modrosti.«

Odkritosrčnost

Neka stara igralka se je umaknila v samoto. Ko je nekoč govorila z nekim svojim starim znancom, mu je dejala:

»Vrata moje hiše so za vse tiste ljudi, ki imajo burno preteklost, zaprta.«

»Kako pa potem samji pridete v hišo?« jo je zlobno vprašal mož.

Otraska

Mali Jurček pride h gospe Korenkovi in pravi:

»Gospa, prosim, če nam posodite šest skodelic za čaj. Dobili smo obisk.«

»Ali svojih nimate?« se začudi gospa.

»Imamo jih že,« pove Jurček. »A mali pravi, da je naših škoda.«

Kratko, a jedrnat

»Ali vam lahko telefoniram, lepa neznanka,« vpraša Čepov Jože neko gospodično, pri kateri se zaman trudi, da bi si pridobil naklonjenost.

»Lahko,« odgovori dekle.

»Vaša telefonska številka?« vpraša Jože.

»Stoji v telefonskem imeniku.«

»In vaše ime?«

»Boste našli poleg številke,« mu pojasni dekle.

Ali je vaš otrok malokrven?

Med meščanskimi otroki kaj pogosto naletimo na bledikave deklice in dečke, za katere bi na prvi pogled lahko dejali, da so malokrveni. Zdravniki pa pravijo, da takšna trditve ni v vsakem primeru upravičena, ker ni vsak bledikav otrok malokrven. Pogosto je bledica pri otrocih samo prehodna težava, ki jo povzroči kakšna manjša motnja v telesu in sama od sebe preide. Zato naj se starši ne prestrašijo, če je njihov malček nekoliko bled. Pač naj pa bodo pozorni in naj ugotovijo, koliko časa te bledikavosti traja. Vsekako je pa dobro, če se v takem primeru posvetujejo z zdravnikom, ki bo ugotovil, če je bledica samo prehodna, torej lažja, ali pa jo je zakrivila bolezen krvi in krvotvornih organov.

Rdečkasto rdečata barva polti povzroči zdrava kri, ki pravilno kroži po žilah in je v njej dovolj rdečih krvnih teles. Rdeča barva krvi pride od rdečih krvnih teles, ki vsebujejo posebno barvilo, in sicer hemoglobin. S pomočjo njega se izvrši tako važen kemični proces v zvezi z dihanjem zraka. Normalna kri vsebuje 90 do 100 odstotkov hemoglobina. Malokrvnost pa je tem večja, čim manj rdečih krvnih teles in tem manj krvnega barvila kri vsebuje.

Barva kože pri otrocih kakor tudi pri odraslih je spet odvisna od več lastnosti organizma. Nekateri otroci imajo na primer že od rojstva slabo srce in se pri njih jakost krvnega obtoka menja. Tako je razdelitev

krvi po raznih organih različna in torej nepravilna. Takšni otroci so bledi, čeprav ima njihova kri dosti hemoglobina.

Pogosto se bledi otroci tudi živčni. Pri njih je bledica več ali manj živčnega izvora. Brž ko se kakor koli razburijo, prebledijo, roke in noge jim pa postanejo hladne.

Zdravniki menijo, da je vzrok malokrvnosti preveliko razpadanje rdečih krvnih teles, ki jih nova z nadomestitvijo ne morejo dohajati. Vsekako bi lahko po vzrokih malokrvnosti otroke razdelili v več skupin. V prvo skupino bi lahko dali otroke, ki imajo že od rojstva premalo rdečih krvnih teles, v drugo one, ki imajo premalo krvnih teles zaradi čezmernega krvavenja, v tretjo skupino bi pa dali one otroke, ki so bledikavi zaradi nezadostne hrane in premalo zraka.

Da preprečimo pri otrocih malokrvnost, mora mati že med nosečnostjo jesti obilno in močno mešano hrano, predvsem dosti kruha, zelenjave, sadja, testenin, mleka in jajc.

Ko je otrok star tri mesece, mora dobiti redno nekoliko sadnega soka, po petih mesecih pa zelenjavo in pretlačeno sadje. Z devetim meseci mora dobiti rumenjaki in kruh, s petnajstim pa tudi že meso. S pomočjo dobre hrane in svežega zraka bo vsaka mati pri svojem otroku z lahkoto preprečila malokrvnost, ga tako obvarovala raznih bolezni in nevarnosti ter koristila tako sebi in njemu.

NAS NAGRADNI NATECAJ

Kotiček za praktične gospodinje

Za vsak prispevek, objavljen v tej rubriki plačamo 10 lir

Sladki zrezki

Kuhan riž, kašo ali zdrob razredči, dodaj razpete jajce, pečilni prašek in toliko moka, da je testo bolj trdno in se da oblikovati v tanke zrezke. Pomeji jih na obeh straneh na vroči maslobi in serviraj še tople, potrese s sladkorjem in cimetom.

S. M. L.

Navodilo za »Antipasto«

5 kg zelenih paradižnikov zmelj na mesoreznicu, osoli in pusti 24 ur na cedilniku. Nato dodaj 6 velikih čebul, zrezanih na mesoreznicu, prišli 1/4 litra kisa za vlaganje in vse skupaj kuhaj 1 uro. Ko je kuhano, dodaj še 1/4 litra kisa in 5 do 10 dkg sladkorja. Ko je ohlajeno, dodaj 1/4 kg naribanega hrena, 1/4 kg gorčice in 10 dkg kopra, vse skupaj dobro premešaj, daj v kozarec in dobro zapri. Antipasto lahko serviraš k mesu in krompirju, uporabiš jo lahko tudi za izboljšanje raznih omak, lahko pa jo namažeš tudi na kruh, ker je zelo okusna in pikantna.

X. Y., Ljubljana.

Honorar za objavljeni recept dvignete lahko takoj po objavi v naši upravi. Po pošti pošiljamo šele takrat, ko se nabere več takšnih nakazil. — Prispevke naslovite na Uredništvo »Družinski tednik«, Kotiček za praktične gospodinje Ljubljana, Poštni predal 253

Porabni nasveti

Nekateri ženske dobe takoj ob prvem hladu rdeče roke. Rdečica jim potem vso zimo ne izgine. Čeprav jih ta lepotna nakaza jezi, si vendar ne znajo prav pomagati. Proti rdečici najbolj pomaga vsakodnevna masaža rok, ki je zelo preprosta in jo lahko sami izvajate. Odrnite roke vsak dan po večkrat od palca proti sredincu in narobe. Roke bodo postale rdeče, ker bo začela kri hitreje krožiti po žilah. S tem boste dosegli, da se bo koža rdečih prekrivila in ne bo dobila rdečih madežev. Seveda morate poleg tega paziti, da nikdar ne hodite na mraz z mokrimi, oziroma vlažnimi rokami, temveč da jih zmerom po umivanju dobro namastite s kakšno dobro kremo.

Krznno najlepše sami očistite z otrobi, ki ste jih nekoliko ovlažili s toplo vodo. Posebno dobro odrgnite zamazana mesta. Otrobe odstranite s krzna z navadno, ne preveč trdo ščetko.

V prvem jesenskem hladu vas je tudi že obiskal neljubi nahod. To nadlogo najlaže in najhitreje odpravite, če vsrkavate skozi nos toplo slano vodo. To srkanje sicer ni prijetno, posebno če je sluznica v nosu precej vneta, a nahod hitro prežene in očisti nosnice, da lahko dihate.

Zamudno strganje korenja si prihranite, če korenje popariš. Olupek boš potem z lahkoto odrgnila s krpo.

Krtače najlepše očistiš nesnagne tako, da jih položiš s ščetinami navzdol v mlačno milnico, ki si ji pridala nekoliko salmijaka.

Koruzna moka je dobra le, če je sveža zmlata. Brž ko stoji nekaj tednov, že nekoliko pogreni.

Zmrznjeno jajce in sadje moraš dati najprej za nekaj minut v mrzlo vodo, da se odtaja, potem pa oboje kmalu porabi, ker se rado pokvari.

Boj gubam in gubicam!

Kaj moraš vedeti, da boš dolgo ostala mlada

Nega polti ni tako preprosta kakor marsikateri misli. Tudi zanjo je treba imeti smisel in predvsem veliko dobre volje in razuma. Zmerom je bolje premalo ko preveč nege. S tem mislim seveda nege z različnimi kremami, pudri, rdečili in mazili vseh vrst, s katerimi si je že marsikatera ženska pokvarila kožo. Nega mora biti smotrna in človek bi rekel umirjena. Polt se mora nanašati navadno, kakor želitec na vsakdanje obroke hrane. Obraz moramo negovati zmerom ob istem času, zmerom po enakem načrtu, zmerom po istih pravilih. Samo tako lahko dosežemo trajno zdravo kožo, ki nam že v naprej obeta lepoto in svežost.

Pri negi polti je treba predvsem upoštevati naslednja pravila: Nikdar se ne smemo z rokami dotakniti obraza, če se nismo prei umili. Z rokami lahko namreč na kožo nanesemo vse mogoče bakterije, ki povzročijo potem v vsaki najmanjši ranici vnetja in gnojenje.

Vsak večer si moramo obraz umiti v mehki deževnici, ki polt omehča in polepša. Prav tako tudi boli pobero z nje nesnago. One, ki imajo masno

KRZNENE PLAŠČE

bele kožuške, lisičje, dihurjeve, kunje boe, dobro ohranjene in koža domočin živali kupuje

Rot, krznarstvo. Mestni trg 5

polt, lahko uporabljajo zvečer tudi milo, seveda samo dotle, da jim polt ne postane presuha.

Vsako jutro si moramo obraz namazati z dnevnim kremo in še čez noč narahlo napudrati s kakšnim dobrim pudrom.

Vsaka ženska mora svojo polt dobro poznati. Poznati mora predvsem njeno reakcijo glede na nočnanje in zunanje dražila. Skoraj vsaka polt namreč reagira na vremenske izpremembe, na spremembe v prehrani in pred vsem na živčne dražila. Po navadi naporno duševno delo povzroči suho polt, nahod prinese masno polt, sončenje pa suho. V deževnem in megletem vremenu je vsaka polt nagnjena in ima najbolj naraven sijaj.

S poltjo je treba delati tako kakor z občutljivim žolcem. Vselej vse o pravem času. Če je torej polt zaradi notranjih dražiljev masna jo zdravimo s parnimi kamilinih kopeli, ki kaj kmalu pobero z nje maslobo. Če je polt presuha jo moramo mazati z masno kremo.

Polti najbolj škodujejo alkoholne pijače in kafe. Nekoliko manjša sovražnika lepe in čiste polti pa sta slab zrak in močno sonce. Prvi povzroči v koži nečistočo, drugi jo pa tako močno izsuši, da dobi gube.

Kako naihitrje spoznamo, da je polt bolna?

Kadar rdečilo in puder ne držijo, pa naj si še tako skrbno natremo z njim obraz, vendar, vemo, da s poltjo ni nekaj v redu. Tedaj pomagata samo navadna deževnica. Z njo si po večkrat na dan izplaknemo obraz in pustimo, da se polt na zraku posuši. Seveda moramo paziti, da si jo ne prehladimo. Dokler ni popolnoma suha ne smemo hoditi na mrazel zrak. Potem moramo biti nekoliko potrpežljivi in počakati nekaj dni. Skušajmo se spomniti, zakaj je polt bolna, ker jo smo potem lahko zdravili. Vsekako v vsakem primeru pomaga veliko sveže zelenjave in če mogoče sadja.

Tudi vaš plašč, kostum ali obleka bo kot nova, če vam jo prenovim po najnovejši modi. Izdelujem tudi kroje po meri.

Modni salon »GENICA«

Pugljeva 15/1

Trije lepi zimski plašči, primerni posebno za popoldne in zvečer. Prvi se zapenja na širi gumbe, ima moderna široka in visoka zapestja, okrašena s kraljčastim krznom in prav takšen ovratnik. — Drugi je po vsej dolžini pošit z dvema progama nizkega krzna, kar naredi postavbo višjo in vilkejšo. — Tretji ima zanimiv nesomenen kraj in moderen ovratnik. Ker je precej izrezan, nosimo za vratom ži vobavno rulico, ki nas pozivi.

Kaj moramo vedeti o potenju?

Nekateri mislijo, da je potenje samo neprijetnost, ki jim pokvari obleko in nam povzroča same nevedčnosti. Popolnoma pa pozabijo na veliko funkcijo, ki jo s potenjem opravi telo. V resnici organizem, ki se ne bi potil, tudi živeti ne bi mogel. S pomočjo potenja namreč ureja telesno toploto in izloča iz nje strupe.

Pot zadobi zoprn kiselski vonj šele tedaj, ko pride na površje kože in se spoji z kisikom. A tudi ta zadeva ima svojo dobro stran. V znoju namreč odmrjo vsi strupi, ki se nabirajo na površju kože, in ki tako radi vdor v telo in ga okužijo. Človek, ki se pravilno potil in ima kožo enakomerno pokrito z znojem, je torej stalno varovan pred temi strupi. Ni torej prazna trditve, da so oni ljudje, ki se pogosto pote, bolj zdravi, ko oni, ki se le neradi pote.

Potenje na obrazu je neprijetno, ker se koža svetli in se ga ženske po večini zelo bojimo. V tem primeru pomaga, če se vsak dan umivamo s kakšnim dobrim medicinskim milom, ki kožo posuši. Tudi kumarična voda je v tem primeru zelo dobro zdravilo.

Če se prekomerno potite pod pazduho, nikar ne uporabljajte potnic, ker se boste tako le še bolj potili, poleg tega potnice tudi niso nič kaj higienične, ker jih ne moremo tako pozostlo prati, kakor bi jih morali.

Edino in najboljšo zdravilo proti tej nevedčnosti je redno umivanje v vroči vodi in izpiranje v mrzlo ki znojnice dobro zapre. Vsako drugo

zdravljenje lahko škoduje, ker nekoliko bolj močno potenje še ni znak bolezni, posebno če se to potenje kaže samo pod pazduho.

Tudi potenje nos je zelo neprijetno, ker nam kvari nogavice. V tem pri-

meru si moramo noge vsak večer umivati s salicilnim milom ali pa če tega nimamo, vsaj v vodi, ki smo jo omeščali z boraksom ali pa v navadni deževnici.

Zgodovina lepotečenja

Beseda kozmetika je grškega izvora in pomeni umetnost lepotečenja. Ima je znano že iz pradednih časov in ga stari spisi imenujejo skupaj s parfumerijo. Zgodovinsko je dokazano, da so stari Egipčani uporabljali balzame, saj izvira od tod tudi beseda balzamanje. Balzam so delali iz dišečih smol.

Ali vlada v vaši torbici red?

Nered v ženski torbici ni samo neokusen, temveč tudi zelo škodljiv. V neurejeni torbici lastnica nikdar ni česar ne bo takoj našla, poleg tega bo pa torbica po nepotrebnem preobložena in se bo predčasno strgala. Red v ženski torbici je sicer zvezan z majhnimi izdatki, ki se vam bodo pa ti sočkrat povrnil, ker vam ne bo treba tako kmalu kupiti nove torbice in ne boste ničesar izgubili.

Kupite si, ali si pa sami sešijte, ovoj za ključ. Ključ namreč s svojimi robovi stalno trgačo podlogo v torbici in jo naposled tudi strga. Poleg tega boste ključ v takšnem ovju težje izgubili in v torbici laže pri priti našli, če bo treba.

Za žepne nožičke, ogledalce, glavnik in druge malenkosti potrebujete v denarnici podobno vrečko, ki jo lahko sami naredite iz usnja kakšne stare ponošene torbice ali pa tudi iz navadnega pralnega blaga. Te vrečke so najbolj praktične, če se zadržite z zadržjo. Poleg teh dveh predmetov potrebujete v torbici še denarnico in ovoj, v katerega spravljate razne nakazila in druge važne listine.

Če bo v vaši torbici kakšen red, potem se vam ni bati, da bi kaj zalozili. Red v njem bo zrcalo vaše natančnosti.

le in ga zažigali svojim bogovom v čast. Prav tako so stari Egipčani poznali tudi dišeča olja in esence, ki so jih prav tako v glavnem uporabljali v svetilih.

A tudi Grkinje so že poznale dišeča olja in si z njimi prav razkošno mazale lase. Njihova razpisnost v tem pogledu je šla celo tako daleč, da je proti njej nastopil atenski filozof Sokrat. Vendar tudi njegov protest ni žel zaželenega uspeha. Grkinje so bile vsekako preveč načimernne.

V dobi starega Rima sta kozmetika in parfumerija dosegli svoj višek. Rimljanke so uporabljale že tudi rdečila za lice in usta, ki so bila popolnoma podobna našim, bila so ovalaste oblike in so imele temen in bel ovoj. Posebno pozornost so posvečale Rimljanke negi nohtov. Posebno v dobi rimskega cesarstva, ko sta razkošje in sijaj dosegla svoj višek, že lahko govorimo v pedikiranju. V glavnem so Rimljani dobivali parfume in druge drage kozmetične pripomočke iz Pariza.

Pozneje, ko je rimsko cesarstvo propadlo, je propadel z njo tudi najvišji slani in njegovi običaji. Po večstoletnem zastoji, ki je temu višku sledil, se je kozmetika spet dvignila šele pod francoskim kraljem Ludvikom XIV. in XV. A tedaj je bilo lepotečenje zvezano z nečistočo. V tisti dobi tudi niso nič kaj cenili vodo in so se le neradi umivali. Da so pa nečistočo zakrili, so se kratko in malo venomer pudrali in šminkali.

Plinski in vodovodni zapiraki v hiši morajo biti zmerom prosti in dostopni.

6 praktičnih navodil za nego nogavic

Nogavice nikdar ne smemo obuvati tako, da jih kar cele naenkrat potegnemo na nogo, temveč zmerom tako, da jih pričenemo obuvati pri prstih, potem pa nogavice prav previdno in počasi potegnemo na nogo.

Če čakamo, da je nogavica preluknjana, ni nič kaj dobro. Boljše je, če nogavico pošijemo že tedaj, ko zapišimo na njej prosojno in tanko mesto. Če bomo tako ravnali, bo nogavica dalj časa cela, poleg tega se bomo pa izognili tudi trdim in debelim robovom, ki se jim sicer pri krpanju ne moremo ogniti.

Če nam zdrsne po nogavici pentlja, pa nimamo pri roki igle in sukanca, si pomagamo z milom, ki ga nekoliko omočimo, potem pa z njim podrgnemo spuščeno zanko.

Nove nogavice bodo trpežnejše, če jih bomo prej, preden jih prvič obujemo, preplaknile v mrzli vodi, ki smo ji pridale nekaj kapljic navadnega kisa.

Noga je lepa samo v močno napeti nogavici. Ker se pa pri tem pogosto zgodi, da nam podvezne sponke nogavice na zgornjem robu pretrga, si pomagamo tako, da sponke obzanka-mo s sukanecem ali volnenim nitko.

Če imajo čevlji raskav in naguban opetnik se nam nogavica kaj hitro raztrga. V tem primeru moramo izrezati iz stare usnjene rokavice primer-no veliko krpo in jo prilepiti čez strgano podlogo čevlja na opetniku. Tako bomo nogavico najboljše zaščitile.

ŽENSKI RAZGOVORI

Gdč. N. V. Pravite, da ste imeli do svojega osemnajstega leta lepo gladko polt, čeprav niste uporabljali nobene kozmetične pripomočke. Ko ste pa potem postali nekoliko starejši in ste se začeli negovati z različnimi kremami in pudri, se je polt sčasoma poslabšala in ste dobili mozolje in zajedavce. Pozneje ste kreme spet nehali uporabljati in upali, da se bo koža spet izboljšala. A zmoliti ste se. Polt je ostala mozoliasta in da je bila nevednost še večja, postala je masna in se svetila. Tako sta nasledel spet morali uporabljati kreme in pudre. Na žalost ste pa kljub vsemu še zmerom imeli nečisto polt. Vprašujete, kako naj si polt popravite?

Vzrok vaše nevednosti leži najbrže v tem, da ste prevečkrat menjavali kreme in tako polt dobesedno pokvarili. Morali bi že v začetku ostati pri eni in isti kremi, čeprav je sprva polt nanjo slabo reagirala, ker pač ni bila vajena nege. Zdaj je važno samo to, da se odločite za eno kremo in to stalno uporabljate. Poleg tega morate skrbeti za redno čiščenje polti, in sicer najboljšo s kakšnim dobrim milom, ker imate pač masno polt. Po vsakem umivanju si pa potem kožo natrite s kremo. Posebno zvečer se morate dobro umiti, ker mora koža ponoči dihati. Upam, da boste kaj kmalu spet zadovoljni s svojo poltjo.

Gospa D. K. Tožite, da se vam no venomer svetli, pa če ga še tako pogosto pudrate in mazate z različnimi kremami. Nevednost vas zelo teži, ker vam skazi ves obraz.

Blesteč nos je vsekako zelo zoprna zadeva, ki jo je poleg tega še zelo težko ukrotiti. Poskusite mazati nos po večkrat na dan z alkoholom, ki ste mu pridali nekoliko kafe, ali pa z bencinom za rane. Najbrže da vaša težava notranjega in ne zunanega značaja. Gotovo trpite za lenim kroženjem krvi. V tem primeru se morate posvetovati z zdravnikom. Šele potem lahko začnete z zunanjim zdravljenjem.

Ali vas muči migrena?

Migrena je posebne vrste glavobol. Bolečine se navadno pojavijo le na eni strani glave in sicer na sencih, nad očmi. Tem bolečinam se navadno pridruži še zoprn občutek slabosti. Tem nevednostim je po mišljenju zdravnikov vzrok krčenje posebnih krvnih žilic, ki dovajajo kri v možgane.

Nekateri ljudje trpe za migreno brž ko se nekoliko vznemirijo. Na splošno se pa ta bolezen pojavi kot posledica

izčrpanosti, prehudih naporov in zastrupljenosti s kakšnim dražilom.

Bolnik, ki trpi za migreno, naj leže v mračno, vendar zračno sobo. Ko bolečine se poenjujejo, bo bolnik najbrže začutil, da težko diha, kakor da bi mu manjkalo zraka. Tedaj naj vslane in odide na kratek sprehod po svežem zraku.